

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1877. Första Kammaren. N:o 10.

Måndagen den 26 Februari 1877.

Kammaren sammanträdde kl. 3 e. m.

Justerades 4 protokollsutdrag för den 24 och protokollet för den 19 dennes.

Upplästes följande af Grefve *Wachtmeister* inlemnade skrift och läkarebetyg:

Åberopande bilagda läkarebetyg, får jag anmäla att jag under någon kortare tid torde blifva förhindrad att öfvervara Kammarens förhandlingar.

Stockholm den 25 Februari 1877.

H. Wachtmeister.

Att Grefve H. Wachtmeister till följd af en muskelförsträckning sedan förliden Torsdag varit och under denna vecka torde förblifva hindrad att lemna sina rum, intygas på aflagd embetsed.

Stockholm den 26 Februari 1877.

G. Zander,
Med. Doktor.

Upplästes och godkändes Riksdagens Kanslis förslag dels till Riksdagens underdåniga skrifvelse N:o 1, angående val af Justitieombudsman och hans suppleant, dels ock till Riksdagens förordnanden:

N:o 2, för Advokatfiskalen m. m. N. A. Fröman att vara Riksdagens Justitieombudsman; och

N:o 3, för Advokatfiskalen m. m. Ture Arvid Billbergh att vara Riksdagens Justitieombudsmans suppleant.

Föredrogos men begärdes af flera ledamöter ånyo på bordet Stats-Utskottets den 24 dennes bordlagda utlåtanden:

N:o 14, angående reglering af utgifterna under riksstatens Första hufvudtitel;

N:o 15, angående reglering af utgifterna under riksstatens Andra hufvudtitel;

N:o 16, angående reglering af utgifterna under riksstatens Tredje hufvudtitel; och

N:o 24, angående föreslagna statsbidrag till vägars anläggning och förbättring, bro- och hamnbyggnader samt vattenkommunikationer äfvensom sjösänkningar och andra vattenaftappningsföretag.

Föredrogos men begärdes af flere ledamöter å nyo på bordet Bevillnings-Utskottets den 24 dennes bordlagda betänkande N:o 4, angående stämpelpappersafgiften.

Föredrogos å nyo och bifölls Bevillnings-Utskottets den 21 och 24 dennes bordlagda betänkande N:o 3, i anledning af väckt motion om förbrukningsskatt å cigarrer och cigaretter.

*Bankovinstens
användande.*

Föredrogos å nyo och företogs punktvis till afgörande Banko-Utskottets den 21 och 24 dennes bordlagda memorial N:o 6, i fråga om användningen af bankovinsten för år 1876 m. m.

1:sta punkten.

Friherre af Ugglas: Funnes här den ringaste anledning att antaga att Riksdagen skulle besluta att till statsverket öfverlemna ett större belopp af bankovinsten än Utskottet föreslagit, eller det belopp, som af Kongl. Maj:t i hans proposition angående statsverkets tillstånd och behof blifvit ifrågasatt, skulle jag vara den förste att understödja ett sådant beslut. Jag kan icke finna någon anledning, hvarför under en tid, då denna vinst icke i någon mån är för Riksbanken behöfzig, Riksbanken icke skulle kunna till statsverket afstå ett belopp af 1,600,000 kronor, eller ett belopp, som ungefär motsvarar $4\frac{1}{2}$ procent ränta på de fonder, som för närvarande finnas i banken. En sådan vinst synes mig icke öfverdrifvet stor. Utskottet har också visat, att för Riksbankens behof detta belopp icke behöfves. Enighet inom Utskottet har blifvit åvägabragt i så mätto, att ingen velat öfverlemna öfverskottet till förstärkande af Riksbankens lånefond. Deremot anser pluraliteten inom Utskottet, att det icke kan vara skäl att under en tid, då obligationer stå i ett sådant pris, att de ej lemna nöjaktig

ränta, allt för stor del af bankovinsten användes till inköp af sådana, under det att dock en minoritet ansåg att så kunde ske. Efter min åsigt har pluraliteten fullkomligt rätt. Då emellertid, såsom jag sagt, det icke finnes anledning att antaga att ett yrkande, gående ut på bifall till Kongl. Maj:ts proposition, skulle vinna Riksdagens samtycke, tror jag att klokheten bjuder att ansluta sig till Banko-Utskottets förslag;

Bankovinstens användande.
(Forts.)

Jag skulle för min del dock icke hafva begärt ordet i denna fråga, emedan jag förutsätter att Kammaren kommer att bifalla Utskottets förslag, såvida icke i den betänkandet bifogade reservationen förefunnnes ett uttryck, mot hvilket jag för min del velat inlägga en gensaga. Der star nemligen såsom skäl att vid denna riksdag endast anvisa halfva beloppet, att de nästföregående Riksdagarnes uttalanden borde behörigen uppmärksammas. För min del tror jag icke att det någonsin kan vara klokt, att en föregående Riksdag binder en efterföljande och allra minst i en fråga, hvilken, såsom denna, vid hvarje riksdag måste prövas på grund af då förhanden varande förhållanden. Då emellertid Herrar reservanter hemställt till Riksdagen att uppmärksamma föregående Riksdagars beslut, tillåter jag mig att bedja denna Kammar uppmärksamma sina egna beslut i denna fråga, ty med undantag af förra Riksdagen, då till följd af omständigheterna båda Kamrarne förenade sig att till statsverket anvisa hälften af bankovinsten, har denna Kammar, om jag icke missminner mig, alltid till Riksgäldskontoret beslutat öfverlemna en vida större andel af denna vinst.

Det är sålunda med inläggande af en protest mot en sådan tanke som att man i frågor, som denna, skulle vara bunden af föregående Riksdagars beslut, som jag anhåller om bifall till Utskottets förslag.

Herr Rydqvist: Under de föregående sju riksdagar, som jag haft äran att vara ledamot af denna Kammar, har jag städe stält mig på deras sida, som vilja smänningom, ar från år, förstärka Riksbanken så, att han framdeles skulle kunna komma att blifva hvad som åtminstone numera nära nog hela Europa anser böra vara en sådan banks syfte, nemligen en stor bankanstalt, som kan beherrska bankväsendet. Hysande denna åsigt, har jag visserligen i Kammaren stannat i minoriteten, men dock haft den tillfredsställelsen, att, då frågan förekommit till gemensam votering, se de åsikter, som jag förfäktat, göra sig gällande. Riket har derigenom vunnit, att Riksbanken under omförmälda tid förstärkt sin ställning med åtskilliga millioner, så att banken är för år blifvit allt mera solid. Under sådana förhållanden säger det sig sjelf, att då Riksbanken ännu icke, på langt när, hunnit den standpunkt i förevarande hänseende, som han efter mitt förmenande bör intaga, min röst fortfarande kommer att gifvas för bankens fortsatta konsolidering med de medel, som för detta ändamål finnas att tillgå. Det fagnar mig ock, att sjelfva Banko-Utskottet, hvars ärade medlemmar för närvarande äro hufvudsakligen desamma, som under många föregående år, och hvars pluralitet sålunda är gifven i denna fråga, i det föreliggande betänkandet likväl uttalat sig som följer: »Utvecklingen så väl särskildt i bankrörelsen som i allmänhet i hela närings- och handelsverksamheten påkallar emellertid en i jembredd dermed

*Bankovinstens
användande.*
(Forts.)

gående *utvidgning* af Riksbankens fonder, derest denna bank skall under alla förhållanden kunna häfda sin ställning såsom centralbank. Jag ber nu, att Kammaren behagade fästa all tillbörlig uppmärksamhet vid detta lika riktiga som viktiga uttalande, hvilket fullkomligt öfverensstämmer med de af mig i denna fråga förfäktade åsigtter. Och härtill vill jag lägga, att det är möjligt, för att icke säga sannolikt — ehuru jag lifigt önskar att det ej må inträffa — att inom kort ställningen kan blifva sådan, att det kan vara särdeles maktpåliggande, att Riksbanken är tillräckligt stark för att kunna motsvara påtryckningar från både det ena och det andra hållet. Att under sådana förhållanden, då det finnes att tillgå ett öfverskott för 1878 års statsreglering af 5 å 6 millioner, Utskottet ändock föreslagit bankovinstens fördelning så, som skett, och icke fortgått på den banan att låta Riksbanken få behålla större delen af sin vinst, kan jag för min del icke gilla. Jag skulle ock önskat, att en större summa blifvit reserverad af den nu förefintliga bankovinsten, än reservanterne inom Utskottet föreslagit; men då ett förslag derom icke skulle ega någon utsigt till framgång, anhåller jag om bifall till reservanternes förslag, eller att af Riksbankens under år 1876 upplupna vinst 900,000 kronor må öfverlemnas till statsverket, samt återstoden, 920,691 kronor 90 öre, åt Riksbanken bibehållas att, då fullmäktige finna sådant lämpligen kunna ske, begagnas till inköp af goda utländska statspapper, hvilka vid behof kunna användas för att stärka Riksbankens metalliska kassa.

Slutligen vill jag blott tillägga, att om bankofullmäktige förra året hade den lyckan att få genom vaxlar indraga hela det lån å 27 millioner, som då upptogs för statens räkning, så kan man icke ofta påräkna ett så godt handtag. Jag låter det vara osagdt i hvad ställning vår Riksbank nu skulle befinna sig, om icke denna vexteltillgång funnits att anlita. Jag ber blott Herrarne reflektera öfver, att andra tider kunna komma än de, i hvilka vi hittills lefvat, och att man bör tänka något på framtiden.

Herr Wallenberg: Frågan om bankovinsten har förr i världen föranledt mycket väldiga strider, och nu har man knappt att påräkna någon uppmärksamhet då man talar om densamma. Den förste talarén sade, att han icke kunde våga hoppas bifall till Kongl. Maj:ts proposition i denna Kammar, och därför begärde han det icke. Jag begär det ej heller, men af ett annat skäl, och det är, att jag icke precis är angelägen om att öka de blifvande öfverskotten till nästa riksdag, ty de gå i alla fall åt. Men annars måste jag erkänna, att den framställning om andel i bankovinsten, som förekommer i Kongl. Maj:ts proposition, är mycket moderat. Det är ganska tänkvärdt, att en så stor institution som Riksbanken, med tretiofem millioner kronor eget kapital, med, i genomsnitt, omkring åtta millioner innestående räntefritt, af statens medel till största delen, och med en sedelutgifning, som går till tretio millioner kronor, *icke* kan lemna sin egare, som är Riksdagen, en större afkastning, än att man får nöja sig med något mindre än fyra procent. Det är ganska märkvärdigt, och jag för min del tror, att anledningen till detta förhållande är, att Riksbanken alltför litet befattar sig med den större rörelsen och företrä-

desvis älskar att syssla med den mindre rörelsen, som kan betjenas af hvilken bank som helst. Det vore dock för Riksbanken ett försök att göra att företrädesvis, ej uteslutande, egna sina krafter åt de större affärerna och derigenom blifva en verklig centralbank.

Bankovinstens användande.
(Forts.)

I den reservation, som åtföljer betänkandet, erinras om »Riksbankens ovilkorliga skyldighet att i mån af behof tillhandahålla guld». Ja, det vore allt bra om man vid behof kunde skicka till Riksbanken och begära guld! Om sådant tillätes, finge Riksbanken talrika kunder och en svår uppgift, men jag tror, att man i frågor som denna bör lägga sig vinn om att begagna de rätta tekniska uttrycken. Reservationens författares mening kan naturligtvis ej vara någon annan, än att banken skall invexla sina egna banksedlar med guld. Men det låter onekligen allvarsammare om man talar, såsom reservanten, om skyldigheten att *tillhandahålla* allt det guld som behöfs. Nu hafva vi likväl en lagstiftning, som säger, att de enskilda bankerna skola inlösa sina sedlar med i riket gällande guldmynt, och på det sättet äro äfven *de* skyldiga att tillhandahålla guld. Om man nu kommer till Riksbanken och begär guld, så har man rätt att få det, därför att man återlemnar till Riksbanken dess förbindelser lydande på guld, och således är det alldeles icke någon tunga lagd uteslutande på Riksbanken att tillhandahålla denna metall, utan enhvar, Riksbanken som andra, bör väl fullgöra sina förbindelser med *i riket gällande guldmynt*. Således är detta af reservanterne anförda motiv *icke* något motiv, som kan användas för hvad de önska.

Vidare talas i reservationen om Riksbankens »skyldighet att bereda utvägar till det borttrinnande guldets ersättande» och om »de vanskligheter denna första pligt för Riksbanken i denna tid medför.» *Guldets borttrinnande* beror rakt icke på om en större eller mindre del af bankovinsten bibehålles i Riksbanken och kan ej botas med att besluta, att Riksbanken skall få behålla hela bankovinsten; ty guldets skulle det oaktadt kunna rinna bort lika som förut. Borttrinnandet beror på våra handelsförhållanden till utlandet. Under 1854—1855 årens krig och blokaden af finska kusten, då den storartade transitohandeln tålde de dryga kostnaderna af en transport öfver Torneå till det stora nabolandet, då hopades i Riksbanken metallisk valuta så betydligt, att om man ser på de grafiska tabellerna öfver den metalliska kassan, skall man finna en verklig pyramid beteckna dessa åren. Icke grundade sig detta förhållande på något beslut om bankovinsten, utan på våra utrikes handelsförhållanden. Få vi goda skördar och hög betalning för våra exportartiklar, så kommer äfven nu guld att hopa sig i Riksbanken. Men om svenska produkter betinga endast låga pris på världsmarknaden, och svensk konsumtion af främmande artiklar är lika stor som förr, då måste *skilnaden* betalas med guld, som importörerna skaffa sig på för dem billigaste sätt. Det är således *icke* Riksbankens guld, hvarmed sådana skulder betalas, ehuru det kan hända att samma guld varit Riksbankens.

Reservanterne anföra ytterligare, att en del af dem omnämnda siffror »visa strömmens riktning och styrka på ett så pass slående sätt, att det lär vara nödigt se till, om dammarne äro tillräckligt fasta eller kräfvat någon förstärkning på ett eller annat håll». Ja, dammarne äro

*Bankovinstens
användande.*
(Forts.)

visserligen tillräckligt fasta, om man tänker på Riksbankens förmåga att honorera sina förbindelser. I det fallet får icke finnas något tvifvel, och den oro, som man framkallar genom skrifsättet, anser jag ganska skadlig; ty våra offentliga tillgöranden granskas äfven i utlandet, och det ser mycket illa ut, att vid riksdagen, hvar gång der talas om Riksbanken, begagnas sådana uttryck, som om Riksbanken stode på styltor. Det är mycket vackert, att man är mån om att Riksbanken skall kunna infria sina förbindelser och att man ur denna synpunkt säger sig vilja stärka Riksbanken, men man bör därför icke mala förskräckliga bilder på väggen, ty, äfven om man sjelf icke tror på dem, så kan det hända att utlandet tror på dem, och landets kredit lider deraf. Så länge vi äro lånesökande i utlandet och behöfva fullfölja vårt järnvägssystem och därför upptaga statslån, och så länge jordbruket behöfver ordna sina skulder genom amorteringslåns upptagande medelst allmänna hypoteksbanken, tror jag, att det vore bra om vi vid Riksdagens öfverläggningar gäfvade hvar sak sin rätta benämning, och då kan man i detta fallet sanningsenligt säga, att *Riksbanken är fullkomligt stark för sina förbindelsers uppfyllande*. Vill nu Riksdagen nöja sig med en ringa utdelning, så går det ju an af skäl som jag förut sagt, nemligen att jag ej har någon särskild benägenhet att öka de blifvande öfverskotten till nästa riksdag, men icke är det skäl att nedsätta den andel af vinsten, som Utskottet föreslagit skola öfverlemnas till statsverket, under 1,300,000 kronor, hvilken summa utgör icke fullt 4 procent på det kapital, som Riksbanken verkligt eger och således är statsegendom; ty man bör också tänka på den tendens i beskattningsfrågor, som går genom Riksdagen och en gång torde göra sig gällande, att *kapital* och *arbete* skola bära tyngden af skattebördan framdeles, och *då* äro de, som representera de skattdragande efter dessa grunder, fullt berättigade att yrka, att de inrättningar, som tillhöra staten, nemligen *Riksbanken* och *järnvägarna*, skola gifva sådan afkastning man skäligen har rätt att vänta.

Här skulle jag kunna sluta, men måste dessförinnan vända mig mot den föregående talare, som yrkade att bankovinsten skulle kapitaliseras för att göra Riksbanken till en bankanstalt, som kunde beherska situationen. Jag ber att få försäkra honom, att Riksbanken genom privilegier och öfriga förhållanden *är* så ojemförligt mycket starkare än alla de andra bankanstalterna tillsammans, att den mycket väl *kan beherska situationen*, om det ej är annat som begäres. Det finnes en tanke, som går igen och som funnit sin målsman i den talare, mot hvilken jag vändt mig, nemligen den om *en centralbank* med många kontor spridda i landet, en enda lycksaliggörande bank; och bilden af denna föresväfvade troligen talaren. För min del anser jag ett sådant *monopoliserande* ej lända till någon lycka för landet, utan tvärtom torde det leda derhän, att *då* först blir Riksbanken en enskild bank. Men en enda bank, tillhörande staten, men icke desto mindre endast styrd af den ena statsmakten, det blef en mycket farlig tillställning.

Jag anhåller om bifall till Utskottets hemställan i nu föredragna punkt.

Herr Ekman, Johan Jakob: Det kan icke vara mycket hugnande att yrka bifall till ett betänkande, som genom medkammarens beslut redan kan anses hafva fallit, ty för att vid den gemensamma votering, som utan tvifvel kommer att ega rum, vinna det mål, som Utskottet i sitt förslag åsyftat, fordras inom denna Kammare en vida större enighet än man kan hafva skäl att förvänta. Jag skulle verkligen icke heller begärt ordet, om det icke varit för att i likhet med en föregående talare reservera mig mot ett yttrande, som förekommer i reservationen mot Utskottets beslut, att nemligen föregående Riksdagens uttalanden borde behörigen uppmärksammas. Jag kan nemligen icke förstå att en riksdagsman har något annat åliggande — men det åliggandet har han ovilkorligen — än att pröfva och bedöma hvarje fråga, som förekommer, efter sin egen öfvertygelse och på grund af de förhållanden, som förefinnas, då frågan behandlas. Om detta, som jag tror icke kunna bestridas, är riktigt, måste en sådan uppfattning väl vara ännu mera riktig i sådana frågor, som icke kunna slitas på annat sätt än genom gemensam votering, då afgörandet beror på sammanfattningen af alla enskilda röster. Skulle man deremot anse sig böra respektera något föregående riksdagsbeslut, borde man väl i främsta rummet respektera den Kammarens beslut man tillhör, och jag ber då att få upplysa, att när för 2 år sedan fråga förevar om öfverlemnande till statsverket af antingen $\frac{3}{4}$ eller hälften af bankovinsten, afgjordes vid den gemensamma voteringen genom 91 ja mot 28 nej i denna Kammare samt genom 41 ja mot 137 nej i Andra Kammaren, eller tillsammans 132 ja mot 165 nej, att det mindre beloppet eller hälften skulle till Riksgäldskontoret (såsom det då var), öfverlemnas. Denna Kammare hade salunda med ganska betydlig pluralitet förklarat sig för den riktning, Utskottet nu föreslagit.

I afseende på sjelfva saken har jag mycket litet att säga utöfver hvad Utskottet anført. Jag kan blott uttala den förhoppning, att man för eller senare kommer till insigt af att det är en dålig hushållning att hopa betydliga belopp i Riksbanken mot låg ränta hellre än att minska statens skulder, å hvilka vida högre ränta måste betalas, ty derigenom framkallas dock slutligen en förhöjning i skatterna. Särskildt finner jag för nästa år det förslag, som reservanterna afgifvit, ganska olämpligt, då af den tablå öfver Riksgäldskontorets ställning 1878, som finnes bifogad finansministerns förslag till riksstat och hvori bankovinsten beräknats till 1,600,000 kronor, synes att, med afseende af Statskontorets hela öfverskott till Riksgäldskontoret, skulle likväl alla kontorets tillgångar på en obetydlighet när vid 1878 års slut vara fullkomligt rensopade. Man kan visserligen säga, att åtskilliga af de anslag, som regeringen begärt, möjligen komma att nedsättas äfvensom att man kan uppgöra en budget på papperet med helt andra siffror än finansministern användt, men å andra sidan är ju därför icke sagdt att icke andra anslag kunna tillkomma, som fullt motväga de nedsättningar Riksdagen kan göra i de af regeringen äskade belopp, likasom att, därför att man uppgör en budget på papperet, man till slut ändock kommer till erfarenhet att debet och kredit ej rätt väl gå i hop.

Med anledning af en föregående talares yttrande att Riksbanken

*Bankovinstens
användande.*
(Forts.)

kunde kommit i en ganska obehaglig ställning, om icke Riksgäldskontoret under sistlidet är indragit ett ganska betydligt belopp, som kommit banken till godo, ber jag få upplysa, att af Riksgäldskontorets tillgångar finnas i banken insatta på depositionsräkning 10 millioner. Fullmäktige veta således väl på hvilka tider dessa belopp komma att utgå, men hafva för närvarande, den 31 Januari, en obegagnad sedelutgifningsrätt af 18,639,000 kronor 6 öre. Jag kan således icke föreställa mig, att Riksbanken kommer i någon förlägenhet äfven när dessa 10 millioner, som tillhöra Riksgäldskontoret, komma att ur banken uttagas.

På grund af hvad jag anfört anhåller jag om bifall till Utskottets hemställan i denna punkt.

Herr Frisk: Jag anhåller endast att få instämma i en föregående talares yrkande om bifall till reservanternes förslag. Då Andra Kammaren med 128 ja mot 23 nej bifallit denna reservation, kunde på sådant sätt gemensam votering undvikas.

Herr Wallenberg: Jag ber att Herrarne icke allt för mycket måtte fästa sig vid hvad den siste ärade talaren behagade yttra, ty vi kunna väl räkna något hvar, och jag tror det vara bäst att vid en gemensam votering hvar och en röstar efter sin öfvertygelse och icke låter skrämman sig af att möjligen de, som voro i minoriteten i Andra Kammaren, icke ville vara kvar öfver voteringen, hvilket rätt ofta inträffar.

Sedan öfverläggningen härefter förklarats slutad, samt Herr Grefven och Talmannen yttrat, att under densamma hade yrkats dels bifall till den förevarande punkten och dels af Herr *Rydqvist*, att densamma skulle antagas med följande förändrade lydelse: »att af Riksbankens under år 1876 upplupna vinst 900,000 kronor må öfverlemnas till statsverket, samt återstoden, 920,691 kronor 90 öre, åt Riksbanken bibehållas att, då fullmäktige finna sådant lämpligen kunna ske, begagnas till inköp af goda utländska statspapper, hvilka vid behof kunna användas för att stärka Riksbankens metalliska kassa»; framställde Herr Grefven och Talmannen proposition på bifall till punkten och, då dervid svarades många ja jemte några nej, förklarade sig hafva funnit ja öfvervägande.

Herr *Rydqvist* begärde votering.

Uppsattes, justerades och anslogs följande voteringsproposition:

»Den, som bifaller första punkten i Banko-Utskottets memorial N:o 6, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, antager Kammaren det förslag, som i den vid punkten fogade reservation finnes framställt».

Omröstningen företogs, och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja 40.

Nej 12.

2:dra punkten.

Bifölls.

Kammaren åtskildes kl. nära 4 e. m.

In fidem
O. Brakel.

Onsdagen den 28 Februari 1877.

Kammaren sammanträdde kl. 10 f. m.

Justerades 3 protokollsutdrag för den 26 och protokollet för den 21 dennes.

Upplästes följande läkarebetyg:

Att Öfverhofstallmästaren och Kommendören m. m. Herr Rudolf Tornerhjelm är af sjukdom hindrad att för närvarande fullgöra sina åligganden som ledamot i Riksdagens Första Kammare, varder härmed intygadt.

Wrams-Gunnarstorp den 22 Februari 1877.

J. Hafström,
Med. Doktor.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades Herr *Rhodin* under 14 dagar från den 3 nästkommande Mars, Herr *Fröberg* under tre veckor från den 6 i nämnda månad och Herr *Sundin* under 14 dagar från denna dag.

Företogs val af 24 valmän för utseende af Riksdagens fullmäktige uti Riksbanken och Riksgäldskontoret jemte deras suppleanter; och befunnos, efter valförrättningens slut, dertill hafva blifvit utsedde:

Herr Asplund	med 57 röster
Grefve Beck-Friis	» » »
Herr Bennich	» » »
» Björkenstam	» » »
» Burenstam	» » »
» Dahm	» » »
» de Maré, A., ...	» » »
» Ekman, J. J., ...	» » »
» Gahn	» » »
» Hallenborg	» » »
Friherre Hamilton	» » »
Herr Hammarhjelm	» » »
» Hederstjerna	» » »
Grefve Lagerberg	» » »
Herr Montgomery Cederhielm	» » »
Grefve Mörner, A. E. K., ...	» » »
Herr Nordenfeldt, O., ...	» » »
» Petre	» » »
» Peyron	» » »
Grefve Sparre	» » »
Herr von Strokirch	» » »
» Sundin	» » »
» Svedberg	» » »
» Wijkander	» » »

Företogs val af 6 suppleanter till Kammararens valmän för utseende af Riksdagens fullmäktige uti Riksbanken och Riksgäldskontoret jemte deras suppleanter; och befunnos, efter valförrättningens slut, dertill hafva blifvit utsedde:

Friherre Ramel	med 43 röster
Herr Kochum	» » »
» Lindgren	» 42 »
» von Kræmer	» » »
» Widmark	» 40 »
» Fröberg	» » »

sedan ordningen emellan dem, som erhållit lika antal röster, blifvit genom särskilda lottningar bestämd.

Föredrogs å nyo och företogs punktvis till afgörande Stats-Utskottets den 21 och 24 dennes bordlagda utlåtande N:o 20, angående regleringen af utgifterna under Riksstatens Sjunde hufvudtitel.

1:sta punkten.

Herr Nordenfelt, Leonard Magnus: Då jag nu finner mig föranlåten att, ehuru utan hopp om framgång, yrka afslag å Utskottets hemställan om bifall till Kongl. Maj:ts proposition i föreliggande ämne, sker det icke därför, att jag anser den ifrågasatta lönen för hög — snarare tvärtom — utan därför att jag tror det vara origtigt att ålägga räntmästaren handhafvandet af en särskild handkassa utöfver de många och viktiga göromål, som han redan har. Jag tror vidare, att det är origtigt att göra värden om en sådan kassa, som den här i fråga varande, till ett ordinarie tjänsteäliggande. En person, som den dag, som är, kan vara mycket lämplig att sköta densamma, kan några år senare vara mindre lämplig dertill; och har han då ordinarie tjänst, kan man icke utan laga dom flytta kassan från hans vård, hvilket deremot lätt går för sig, om han endast är förordnad att för viss tid förvalta kassan. Af den erfarenhet, jag haft i kontroll af allmänna kassor, har jag fått bekräftelse på lämpligheten af att tillförordna kassaförvaltare. Räntmästaren har enligt min åsigt ett mycket viktigt och svårt åliggande deri att han måste tillse, att alla Statskontorets anordningar komma rätt man till handa; det vore ett farligt misstag och kunde blifva för statsverket ganska dyrbart, om räntmästaren någon gång komme att mottaga qvitto af orätt person, och han måste därför egna all tid, han kan disponera, för att pröfva vederbörandes identitet och vara i tillfälle att bevisa, att han verkställt utbetalning till rätt person. Det ligger icke heller någon vikt på, att denna fråga blir afgjord för dagen; ty för närvarande finnes en räntmästare med tillräckliga löneförmåner, och dessutom finnas ju inom verket en mängd öfvertaliga tjänstemän, af hvilka någon bör kunna förordnas att öfvertaga tjänsten, om räntmästaren afgår. Jag tror, att det skulle vara nyttigt, om man inhemtade något vidsträcktare erfarenhet, innan man vidtager några ytterligare förändringar i Statskontorets organisation. Så vidt jag förstår, och efter hvad jag varit i tillfälle att från flera håll inhemta, lär det i alla fall icke dröja så länge, innan man får gå mera på djupet och vidtaga mera omfattande förändringar med detta verk, uti hvilket göromålens mängd tilltager och tjänstemännens antal synes vara det minsta möjliga. Vid sådant förhållande måste jag anse det bättre att vänta något litet med den här föreslagna ändringen, än att nu taga ett steg, som man kanske snart får taga tillbaka. På dessa grunder får jag för min del anhålla om afslag å den föreliggande punkten.

Herr Hederstjerna: Säkerligen erinra sig de fleste af Kammarrens ledamöter, att, då vid förlidet års riksdag öfverläggning här egde rum angående Kongl. Maj:ts då afgifna proposition om förändrad organisation af Statskontoret, de flesta och kanske mest befogade anmärkningar, som gjordes mot de grunder, hvarpå denna organisation skulle byggas, rörde sig kring lämpligheten af ett fullständigt genomförande af den för öfrigt såsom riktig erkända grundsatsen, att Statskontoret borde verkställa sina likvider genom Riksbanken. Anmärkningarne gingo ut derpå, att det för en del af allmänheten skulle vara förenadt

med olägenheter, om icke de mindre liqviderna kunde få verkställas i Statskontoret, utan äfven dessa skulle ske genom Riksbankens mellanhand. Chefen för Finansdepartementet förklarade då, att om Riksdagen ville gifva den föreslagna kassören en något högre aflöning än Kongl. Maj:t i sin proposition föreslagit, åt denne tjänsteman kunde anförtros en handkassa, hvarigenom han skulle sättas i tillfälle att verkställa mindre utbetalningar direkt hos Statskontoret. Nu har Kongl. Maj:t, för att undanröjda berörda anledningar till anmärkning och tillmötesgå de uttalade önskningarne, föreslagit Riksdagen, att den här ifrågavarande tjänstemannen skulle få uppflyttas från kassör till tjänsteman af andra graden eller räntmästare, och detta förslag har af Stats-Utskottet blifvit tillstyrkt. Jag har ansett mig blott behöfva påminna om dessa förhållanden såsom tillfyllestgörande skäl för ett bifall till den föreliggande punkten, hvarå jag tillåter mig anhålla om proposition.

Sedan öfverläggningen härefter förklarats slutad, samt Herr Grefven och Talmannen upptagit de derunder gjorda yrkandena å dels bifall till den förevarande punkten och dels afslag derå, framstälde Herr Grefven och Talmannen proposition på bifall till punkten och, då dervid svarades många ja jemte ett eller annat nej, förklarade sig hafva funnit ja öfvervägande.

2:dra punkten.

Bifölls.

3:dje punkten.

Lades till handlingarne.

4:de punkten.

Mom. a.

Bifölls.

Mom b.

Herr Wennerberg: Då Riksdagen förlidet år, till följd af nådig framställning från Kongl. Maj:t, nedsatte anslaget till skogsväsendets befrämjande, hade jag mycket ringa anledning förmoda, att jag redan detta år skulle få den lyckan att med min röst bidra till samma anslags höjande. Jag vill nu derföre blott begagna tillfället att offentligent uttrycka min tillfredsställelse och tacksamhet deröfver att Herr Chefen för Finansdepartementet af sina, vid sista riksdagen uttalade, principer funnit sig oförhindrad att denna gång tillstyrka Kongl. Maj:t att för Riksdagen framlägga ett förslag till det viktiga anslagets återställande.

Öfverläggningen förklarades slutad och momentet bifölls.

5:te punkten.

Grefve Horn: Herr Talman! Då jag till Riksdagen afgaf föreliggande motion, var jag nästan beredd, att, då densamma afsåg ett anslag, påyrkadt af enskild riksdagsman, Stats-Utskottet skulle villigt uppsöka skäl för att afslå densamma. Emellertid manades jag att afgifva motionen af det kända förhållandet, att antalet räfvar under de senaste åren i betydlig mån tilltagit och att det vilda i samma mån aftagit. Den skada räfven gör äfven på hemdjuren är icke obetydlig; och särskildt i det län, jag har den äran att representera, gör den synnerligen stor skada icke blott på de små beffjädrade djuren utan i synnerhet på får, hvilka vintertiden på många ställen på Gotland gå ute utan väktare.

*Anslag till
belöningar för
räfs dödande.*

Stats-Utskottet har nu grundat sitt afslag på två skäl. *Det första* är, »att i detta ämne så nyligen blifvit lagstiftadt». Vi känna litet hvar, att redan för många år tillbaka voro skottpenningar genom författningar bestämda för rofdjurs dödande och deribland för *räf*; och genom Kongl. Maj:ts förnyade nadiga jagtstadga den 21 Oktober 1864 höjdes dessa skottpenningar till 3 riksdaler, derföre att man ansåg, att de förra voro alltför små och att ändamålet med dem icke vans. 1864 års författning mottogs med allmänt jubel äfven derför, att dessa skottpenningar utdelades; och denna författning hade också till följd, att på de få åren mellan 1864 och 1869, under hvilka den i afseende på räfvans efterhållande tillämpades, dessa i betydlig mån aftogo och det vilda visade sig tilltaga. Emellertid ändrades författningen genom en ren tillfällighet, att jag så må säga. Der kom ett rop från söder, från de skånska jagtegarne, som bildat en jagtklubb; och en del passionerade räffjägare beslöto vid en sammankomst i Eslöf att ingå till Kongl. Maj:t med anhållan, bland annat, om ändring i § 20 af 1864 års jagtstadga, att räfs dödande icke vidare skulle belönas. Det enda skäl, de hade att förebära, var det, att räfven höll efter rättorna och att rättorna gjorde skada på Skånes bokplantor. Om detta skäl höll streck, vill jag lemna till Herrarne att bedöma. Det är oberisadt och kan icke bevisas; och äfven om det skulle vara förhållandet, att räfven skulle göra nytta i denna lilla mån, uppväger icke denna lilla nytta den stora skada, som räfven förorsakar. Emellertid blef denna jagtklubbens underdåniga framställning remitterad till Vetenskapsakademien, som vid ärendets pröfning med en ringa pluralitet kom till det resultat, att den skulle förorda framställningen i afseende på räfvarnes skyddande. Den då varande regeringen omfattade i följd häraf framställningen. Det var alltid en tillfredsställelse, synnerligast under då tryckta finansiella förhållande, att kunna minska ett anslag; och slutet blef det, att anslaget blef borttaget och räfven skyddad. Den gången behöfdes endast 5 år för att ändra lagen. Nu hafva 8 år förgått, men Utskottet anser dock, att det är för snart att ifrågasätta någon förändring, oaktadt erfarenheten visat, att den förra ändringen icke var på sin plats. Utskottet säger, att det är så nyligen lagstiftadt, att man icke bör ändra lagstiftningen. Jag hemställer, om det just är princip i detta. Jag hade tänkt, att, om man finner en lag

Anslag till
belöningar för
räfs dödande.
(Forts.)

olämplig, den bör rättas och ändras, så snart erfarenheten visar, att sådant är nödigt.

Vidare har Utskottet, såsom *sitt andra* motiv, förmenat, »att det bör tillkomma vederbörande landsting att i de orter, der räfvat förekomma i sådan mängd, att väsentligare skada genom desamma kan förorsakas, vidtaga erforderliga åtgärder för deras utrotande». Det vore nog bra, om man kunde tvinga samtliga landsting i riket att lemna lika premier för räfs utrotande; men så är icke förhållandet. Man kan icke göra detta. Det finnes många landsting, som hafva anslagit medel härtill. Några hafva utfäst en belöning af 1 krona, andra 2 kronor, ett till och med 5 kronor, men andra åter icke ett öre. Hvad blir följden? Jo! att det landsting, som har anslagit den största belöningen, också får utbetala belöningar för de flesta räfvarne. Visserligen är i allmänhet den kontroll stadgad, att personer, som begära belöning, skola förete intyg af en välfrejdad person, att räfven är skjuten inom landstingsområdet. Men, mine Herrar! det är lätt att få ett sådant intyg, och det föranleder många missbruk. Det måste i alla fall vara olämpligt att på den ena orten lemnas ringa, på den andra mycken och på den tredje ingen belöning alls.

För att förhållandena må blifva jemnade och belöningarne lämpliga, tror jag den enda rätta regeln vara, att statsverket åter omhändertager denna angelägenhet. Landstingen hafva, såsom jag redan sagt, på olika sätt anordnat medel till detta ändamål; men somliga hafva dertill anslagit alls intet. Anledningen härtill är väl ofta, att landstingen hafva vigtigare ändamål att främja, och det finnes äfven vissa landsting, som icke hafva råd att göra dessa utbetalningar. Vi veta, att landstingens inkomster äro i betydlig grad varierande, och just de skogrikare och mindre folkrika landstingsområdena, hvarest rikedom på räf troligtvis är större än inom de områden, som äro mindre skogrika och mera folkrika, hafva minsta råd att göra utbetalningar. Landstingsmännen, såsom till det mesta bestående af allmoge, äro rädda för uttaxeringar. De anse vildbrådet vara en lyx och hafva således intet intresse af dess bevarande. Skilnaden i landstingens inkomster är också oerhörd; och om vi vilja jemföra deras hufvudsakligaste inkomst — den af bränvinsförsäljningsskatten — finna vi, att densamma under år 1872 i Jemtlands län uppgick endast till något öfver 800 riksdaler, under det att i Göteborgs och Bohus län landstingets andel af denna skatt samma år belöpte sig till 69,000 riksdaler och i Malmöhus län till 30,000 riksdaler. Under så ojemna förhållanden kan man icke begära, att landstingen alltid skola lemna bidrag och icke heller att de skola lemna *lika* bidrag, och i allt fall böra dessa bidrag, der de lemnas, vara förslagsanslag, något hvartill landstingen alltid äro obenägna, emedan de vilja på förhand noga beräkna sina inkomster och utgifter. Detta förhållande torde visa olämpligheten af att helt och hållet lita på, att landstingen i detta afseende skola göra något, liksom äfven lämpligheten af att statsverket i första hand lemnar bidrag. Jag tviflar icke på, att landstingen i de flesta orter äfven i sin mån skola lemna förhöjda bidrag, då de i allmänhet torde vara benägna att till de af statsverket bekostade tre kronor, som numera icke är någon så stor belöning, lägga ytterligare ett litet belopp.

Utskottet har medgifvit, att belöningar för sådana ändamål som det ifrågavarande böra lemnas; det har blott velat skjuta omsorgen härom på landstingen; men om denna åsigt icke håller streck, torde ej återstå annat än att statsverket åter omhändertager frågan.

*Anslag till
belöningar för
räfs dödande.
(Forts.)*

Af landshöfdingarnes femårs-berättelser för åren 1861—1865 visar sig, att under dessa 5 år blifvit dödade tillsammans 69,596 räfvar, eller i medeltal för hvarje år 13,919 stycken; men det visar sig också, att icke på långt när alla dessa räfvar blifvit till belöning anmälda. Jag har i min motion gått ut från den synpunkten, att för tre fjerdedelar af de dödade räfvarne skulle utgå belöningar, och kommit till siffran 10,000 i medeltal för år. Efter denna beräkning och om 3 kronor skall utgöra belöningen för hvarje dödad räf, behöfves ett förslagsanslag på 30,000 kronor.

Jag är sjelf en gammal räffjägare och har väckt denna motion därför att jag trott mig med densamma skola göra en storjagt. Jag hoppas, att denna jagt skall lyckas, och det är för att få lycka på jagten, som jag nu yrkar afslag å Utskottets betänkande och bifall till min motion.

Friherre af Ugglas: Då den siste talaren med sina anmärkningar hufvudsakligen rigtat sig mot den af Kongl. Maj:t år 1869 utfärdade författning, hvarigenom belöningar för dödade hökar och räfvar indrogos, torde det tillatas mig, som kontrasignerat denna författning, att meddela några upplysningar i ämnet. År 1868 inkom, på sätt samme talare omnämnde, skånska jagtforeningen till Kongl. Maj:t med begäran att belöningar för räfvares dödande måtte upphöra. Foreningen stödde denna begäran hufvudsakligen derpå, att det gagn, räfvarne gjorde genom borttagande af råttor och andra för skogsplantering skadliga djur, vore så stort, att räfvares utrotande icke borde genom belöningar uppmuntras. Denna framställning föranledde naturligtvis mig att närmare taga reda på förhållandena, och jag fann då, att den utgift för belöningar af rofdjur, som genom 1864 års författning blifvit införd, verkligen för staten medförde ganska betydliga kostnader. Anslaget till detta ändamål, som vid 1864 års riksdag bestämdes till 50,000 riksdaler, hade redan år 1865 stigit till 84,000 riksdaler samt uppgick år 1866 till 111,000 riksdaler och år 1867 till i det närmaste 130,000 riksdaler. Ser man då litet närmare på förhållandena, finner man, att den minsta delen af anslaget utbetalats till belöningar för dödade *räfvar*, men den största delen till belöningar för *örnar* och *hökar*; och i landshöfdingarnes femårs-berättelser uppgifves antalet af de under år 1868 dödade *hökar*, för hvilka premier blifvit utbetalda till icke mindre än 25,000 stycken. Det är icke svårt att häraf draga den slutsats, att, såsom för hvarje jägare är väl bekant, vederbörande icke kunnat skilja mellan hökar och andra dermed nära beslägtade rofdjur, utan att de flesta af de hökar, för hvilka belöning utbetalts, icke varit några hökar; och skånska jagtforeningen upplyste i dess till Kongl. Maj:t ingifna skrift, att af 300 under viss tid belönade hökar man kommit under fund med, att icke flere än tio varit verkliga hökar. Med sådana fakta för ögonen var det väl icke besynnerligt, att man ville taga reda på, huruvida de betydliga summor, staten uppoffrade för

Anslag till
belöningar för
räfs dödande.
(Forts.)

detta ändamål, motsvarades af något verkligt gagn, och jag föränleddes deraf att inhemta Kongl. Vetenskapsakademiens utlåtande i ämnet. Vetenskapsakademien afgaf i anledning häraf en fullständig utredning af frågan och kom dervid till den slutsats, att dessa belöningar vore hvarken nödiga eller nyttiga. Framställningen öfverlemnades derefter till Skogsstyrelsen, som äfven har att bevaka jagintressena i landet, och denna styrelse förklarade, att, enligt dess öfvertygelse, belöningar för räfvares och hökars dödande borde indragas, emedan desamma icke motsvarades af något egentligt gagn. Enligt en af Skogsstyrelsen gjord beräkning uppgick värdet af dödade hemdjur knappt nog till samma belopp, som de belöningar, hvilka för räfvar blifvit utbetalda. Under sådana förhållanden var det icke underligt att man sökte inslå på en annan väg, nemligen att helt och hållet indraga de auslag, som från statens sida för detta ändamål blifvit utbetalda, och hänvisa denna sak till kommunerna, som bäst kunde bedöma nyttan af dylika belöningar.

Den ärade talare, som sist hade ordet, förklarade, att efter införande af 1864 jagtstadga det var skenbart huru räfvarnes antal aftog och det vilda tilltog. Man kan i detta afseende icke bedöma förhållandena annat än efter de statistiska uppgifter, som finnas att tillgå i landshöfdingarnes femårs-berättelser, hvilka visserligen — jag erkänner det gerna — icke äro fullständiga, men som dock åtminstone relativt visa huru förhållandet varit. Af dessa berättelser synes, att under åren från och med 1861 till och med 1865 — och förr än efter sistnämnda års utgång kunde icke 1864 års jagtstadga medföra någon verkan — uppgick antalet dödade räfvar, för hvilka belöning utbetalts,

för år 1861 till 13,000 stycken

»	1862	»	13,000	»
»	1863	»	13,000	»
»	1864	»	13,000	»
»	1865	»	15,000	»

således för år till 13,000 à 15,000 stycken. Under åren närmast der-
efter från och med 1866 till 1869 upptages deremot de dödade räfvarnes antal

för år 1866 till 16,000 stycken

»	1867	»	18,000	»
»	1868	»	14,000	»
»	1869	»	10,000	»

således visserligen litet mera, men dock obetydligt mer än under de föregående åren. Upphävandet af dessa premier hade den följd Kongl. Maj:t med 1869 års författning afsåg, nemligen att göra de större distrikten eller landstingen intresserade för denna angelägenhet; och i ganska många län hafva efter 1868 också redan blifvit bestämda premier för i fråga varande rofdjurs dödande. Så till exempel har i Upsala län landstinget fastställt sådana premier att utgå med enahanda belopp som i 1864 års jagtstadga var bestämdt, eller 3 kronor för hvarje dödad räf; och detta förfaringssätt förefaller mig vara det enda rätta. Icke kan det vara rätt att tvinga Skåne, som — efter hvad mig synes, och det på ganska goda skäl — icke vill hafva premier för räfvares dödande, att underkasta sig en lagstiftning, som andra provinser må för sig finna god, utan må hvar provins få hålla sig till hvad den anser lämpligast

och icke tvingas att återgå till det gamla. Skulle vi nu besluta belöningar för räfvars dödande, är det troligt att vi nästa riksdag skulle medgifva sådana äfven för hökar, helst dessa, efter min uppfattning göra större skada på vildafveln än räfvarne, och sedan fältet på så sätt en gång är uppgifvet, kunna vi komma att göra oss skyldiga till de största misstag.

Samme värde talare ansåg, att det nog vore bra om *alla* landsting bestämde belöningar i detta fall och dessa *lika stora*, men att det icke ginge an, att af några landsting anslogs mindre belöningar, af andra större och af somliga åter ingenting alls. I fall denna anmärkning kommit från en ledamot, som tillhört fastlandet, kunde den möjligen haft någon betydelse men då densamma blifvit framställd af en ledamot, hvilken, såsom den ärade talaren, representerar en ö, Gotland, förefaller mig att detta icke för honom borde utgöra något talande argument.

Jag tror sålunda, att Stats-Utskottet förfarit fullkomligt riktigt, då det afslagit denna motion, och hänvisat till det, som är det enda rätta, eller att de större distrikten, om de erfara behovet af premier, sjelfve må vittaga därför erforderliga åtgärder, men att anspråk icke må hvälfvas på staten, som icke kan utöfva samma kontroll i detta hänseende som de enskilde.

På grund häraf vågar jag för min del anhålla om bifall till Stats-Utskottets hemställan.

Herr von Koch: Eftersom här nyss blifvit anmärkt, att endast en ledamot, — och denne representant från en ö — yrkat på förändring i de närvarande förhållandena och återgång till hvad förut var stadgad angående statsanslag för räfvars utödande, vill jag presentera mig såsom den der är af samma åsigt, änskönt jag bor på *fastlandet*. I den provins, jag tillhör, hafva vi — jag tror temligen allmänt — haft den erfarenhet, att sedan år 1869 matnyttigt vildt blifvit nästan alldeles utödadt, och det, efter hvad jägare påstå, — jag är sjelf icke jägare, men jag har sådana bland mina underhafvande jag har ock grannar, som jaga och hvilka jag konsulterat — hufvudsakligen på den grund, att de sedan den tiden betydligt förökade räfvarne anstält stor förödelse på det matnyttiga vilda. Vi vidtogo genast de åtgärder, hvartill vi, då Kongl. Maj:ts förslag till 1869 års Riksdag framställdes, hänvisades af den Kammarens ledamot, som nyss här försvarade detta förslag, och Blekinge läns landsting beslöt, att för hvarje inom länet dödad räf skulle undfås en belöning af, såsom jag vill minnas, tre kronor. Men vi ledsnade snart härvid efter, om jag minnes rätt, tre år. Blekinge läns landsting hade nemligen, tack vare den stora bränvinskonsumtionen inom länet och deraf föranledda goda inkomster, kunnat vara liberalare i denna sak än landstinget i Kronobergs län, der folket är nyktert och inkomsterna af bränvinsmedel följaktligen små och der sålunda något anslag till ifrågavarande ändamål då ej blifvit beviljad. Följden häraf blef, att när premierna ökades*) man

*) 1871 betaltes premier för 116 räfvar.

1872	d:o	d:o	125	»
1873	d:o	d:o	183	»

Anslag till
belöningar för
räfs dödande.
(Forts.)

hos oss misstänkte och till och med beskyldde våra småländska grannar att hafva praktiserat en massa räfvar från Kronobergs län på oss som fått prisbelöna dem. Detta förorsakade, att landstinget efter nyssnämnde tids förlopp icke mer förnyade det en gång medgifna anslaget. Emellertid hafva vi sedan den tiden till den grad försport olägenheten af vildafvelns försvinnande, att, äfven med risk att få betala främmande räfvar, anslag till premier för deras dödande ånyo blifvit beviljadt. För att af hvad jag sjelf erfarit styrka, huru talrika räfvarne blifvit, vill jag nämna, att i en räfgrop, som jag har på mina egor, blifvit fångade i medeltal 15 räfvar årligen, och detta fastän det finnes räfgropar strax bredvid. Deremot får man numera knappt upp en *hare* eller *orre*, så godt derom det än förut varit. Det har af talaren på stockholmsbänken blifvit upplyst, att till följd af 1864 års jagtstadga antalet dödade räfvar till en början ökades mot förut, men snart åter nedgick, så att, då under de fyra närmaste åren före år 1865 för hvarje år dödats omkring 13,000 räfvar, antalet dödade sådana uppgick år 1866 till 16,000, påföljande år till 18,000, 1868 till 14,000 och 1869 till 10,000. Så stod till, när Kongl. kungörelsen den 29 Januari 1869 kom ut. Grefve Horn har således icke räknat så illa, då han begär att förslagsanslaget till belöningar för dödade rofdjur skall utgå med 30,000 kronor; det är premier för 10,000 räfvar. Af de utaf Baron af Ugglas omnämnda siffror synes äfven, att 1864 års jagtstadga på så sätt verkat godt, att det efter dess utfärdande till en början stora antalet af dödade räfvar inom några års förlopp betydligt nedgick, hvarigenom anslaget derfor i samma mån minskades; och jag hoppas, att, om ett anslag af ifrågavarande beskaffenhet till att börja med skulle blifva högt, det dock snart skulle försvinna; och kanske skulle det, likasom man i England lyckats helt och hållet utrota *vargar*, äfven lyckas oss att utrota *räfvar*.

Vetenskapsakademien lärer hafva, dock efter votering, förklarat, att räfvar äro nyttiga djur, men jag fruktar, att detta icke är insedt af allmänheten annat än möjligen der det finnes många älskare af räffjagt, såsom det lär skola finnas i Skåne. Just den omständighet, som här förut blifvit åberopad, att så många landsting under ogynsamma förhållanden beviljat anslag, visar ju att mängden anser, det räfvar göra skada; ty annars skulle man icke för deras utödade uppoffra penningar. Men för att man skall kunna uppnå det med ett anslag af ifrågavarande beskaffenhet äsyftade ändamålet, tror jag för min del, att detsamma bör utgå allmänt för *hela* landet, ty först då verkar det godt på alla ställen, och endast derigenom förekommes sådana missbruk och svekfulla tillställningar, som nu kunna ega rum derigenom, att inom ett län belöningar finnas bestämda, men inom ett annat icke. Så mycket om lämpligheten af att låta landstingen ensamt vidtaga erforderliga åtgärder för räfvars utrotande, det förnämligaste skäl till ändring af författningen, som år 1869 anfördes, och det *ena* skäl, som nu åberopas af Utskottet, hvilket tror sig veta, att landstingen i allmänhet beviljat sådana anslag.

Emot Stats-Utskottets *andra* skäl, att nemligen författningen vore så ny, har Grefve Horn redan anmärkt, att det är underligt, att ett sådant skäl förekommer på samma sida, der det talas om att 1864 års jagtstadga år 1869 undergick ändring i motsatt riktning. Då erfordra-

des ej mer än 4 år; men nu hafva åtta år förflutit, hvarföre det torde vara olämpligt att återropa ett sådant skäl.

Talaren på stockholmsbänken har mycket talat om *hökar*. Det är nu icke så fråga om hökar, och jag har icke hört, att någon yrkat på att få statsanslag för dessa rofdjurs utrotande. Tilläfventyrs var den ändring i jagstadsagan, som år 1869 gjordes med afseende å dem, god. Jag är icke så mycket jägare, att jag kan bedöma, huruvida man kan hafva anledning befara att få betala för hökar, som komma från andra län; och i allt fall är derom nu icke fråga. Man upplystes af den talare, som nu satt sig mot förslaget, att just med afseende på hökar, hvilka man ej kunde skilja från vissa andra roffaglar, det stora missbruk inträffade, som kanske föranledde Vetenskapsakademiens majoritet att tillstyrka borttagandet af alla belöningar i klump. Dermed hafva vi visserligen icke nu att göra, men det är dock godt att veta, att dessa belöningar egentligen föranledde de stora anslag, hvilka skyldra i redogörelserna från Konungens Befallningshafvande, som utdelat premierna, och hvilka anslag, enligt hvad jag funnit af utdrag, som jag förskaffat mig från Statskontoret, år 1865 uppgingo till 69,990 riksdaler. De hade sedermera till 1869 ytterligare stigit, men dertill hafva hökarne och icke räfvarne varit den förnämligaste anledningen.

Jag kan icke annat än till alla delar gilla förevarande motions syfte. Jag har deremot alltid hyst stor obenägenhet att på grund af enskild motion yrka statsanslag. Man får på det sättet ingen som ansvarar därför.

Jag har yttrat detta till protokollet, på det att Herr Chefen för Finansdepartementet, om han möjligen finner sig dertill manad, må taga om hand frågan och låta utreda densamma. Vederbörande skulle då kunna blifva hörda, och man få tillfälle att se, hurudana tankarne äro inom de särskilda provinserna, der förhållanden och tycken synas mycket olika.

För öfrigt vill jag påminna att det förefans mycket goda skäl för finansministern år 1869 att söka få ned detta anslag, som år 1865 uppgick till 76,900 riksdaler och år 1868 till 100,068 riksdaler. Två föregående missväxtår, ett våtår 1867 och ett torrår 1868, hade åstadkommit allmän nöd och förlägenhet, så att det var svårt att få debet och kredit att gå i hop, och vi voro till och med tvungna då öka skatten på gummornas sockerbitar — små smulor äro också bröd. Man grep sig således an med minskning af ifrågavarande förslagsanslag till rofdjurs dödande, som man äfven lyckades få ned så att detsamma nu utgår med allenast 12,000 kronor. Troligen gjorde man rätt angående hökarne, orätt angående räfvarne. Slipper landstingen de sistnämnda, kunna de, der så fordras, väl reda sig med de förra. Jag har yttrat mig i samma syfte som den väckta motionen, men jag vill icke nu framställa något yrkande.

Herr Rydqvist: Då jag hufvudsakligen delar samma åsigt, som af motionären och den siste talaren här blifvit uttalade, anhåller jag blott att som ytterligare argument få anföra följande. Det torde näppeligen kunna bestridas, att af alla på senare tider utkomna författningar i administrativ väg ingen blifvit af folket eller allmänna opinio-

*Anslag till
belöningar för
räfs dödande.
(Forst.)*

Anslag till
belöningar för
räfs dödande.
(Forts.)

nen så uppbyren, som 1864 års jagtstadga, och detta hufvudsakligen med afseende på de bestämmelser, som i 20 § af densamma innehölls. Denna stadga hade emellertid icke längre lif än fyra år i hvad som rörde nämnda förhållande. Under dessa fyra år, som 20 § i samma stadga förblef oförändrad, uttryckte för hvarje år opinionen och särskildt hushållningssällskapen i många län sin belåtenhet öfver den stora nytta, som stadgandena i denna § medfört, och en hvar fick se och erfarå, att i de orter, der man förut på långliga tider knappast skådat en skogsfogel, orre, tjäder eller hjerpe, började under denna tid finnas ymnig tillgång derpå. I de större städerna, såsom Stockholm och flera andra, blef tillförseln af skogsfogel riklig och den såldes till särdeles billigt pris. Med ett ord, det är alldeles oförnekligt, att bestämmelserna i denna § haft en högst välgörande verkan på jagten i hela riket efter matnyttig fogel.

År 1868 afgafs åter från en jagtklubb i Skåne till Kongl. Maj:t en underdanig petition, i hvilken, bland annat, alla vådorna af räfs dödande framhöllos. Kongl. Maj:t remitterade denna fråga till Kongl. Vetenskaps-akademien. Den behandlades der med ganska mycken värme och föranledde flera sammankomster, der meningar uttalades både för och emot; men den åsigt, som zoologerna förfäktade, att djurslaget räf skulle kunna blifva helt och hållet utrotadt, segrade, på grund hvaraf akademien tillstyrkte, att skottpenningar för räf skulle upphävas.

Genom Kongl. kungörelsen den 29 Januari 1869 blef också 1864 års jagtstadga i afseende på skottpenningar för räf och roffoglar upphäfd. Hvad roffoglarne, örn, uf och hök, beträffar, vill jag icke yttra mig, då derom nu icke är fråga.

Den ärade talare på stockholmsbänken, som hade ordet näst efter den förste, har framlagt en hel mängd statistiska upplysningar, som visa, att under den tid, som författningen oförändrad var gällande, beloppet af dessa skottpenningar, hvilka utbetaltes af statsmedel, steg oupphörligt. Men då nämnda upplysningar hafva afseende icke blott på dödade *räfvar*, utan äfven på *roffoglar*, synes det mig mycket svårt att säga, i hvad mån dessa skottpenningar utgått för det ena eller det andra slaget. Faktiskt är emellertid, att de ökade statsutgifterna för ifrågavarande ändamål hade till påföljd, att räfvarne allt mer och mer utöddes, och att den skada, de utöfvade på de matnyttiga djuren, förminskades; och lika faktiskt, att sedan skottpenningarne försvunno, har tillgången på matnyttigt vildbråd, åtminstone i de flesta landsändar högst betydligt aftagit, och klagan deröfver är för år tillväxt.

En annan fråga, som af den föregående talaren påpekades, är åter att dessa stigande statsutgifter under statsverkets då varande ställning, då man fick se sig om på alla kanter för att få debet och kredit att gå i hop, sannolikt inverkade icke obetydligt på vidtagandet af den skedda förändringen. Men jag tror för min del, att under nu varande förhållanden, då ett anslag i den syftning, motionären föreslagit, icke kan vara af så särdeles stor betydenhet för statsverket, man icke bör fästa afseende allenast vid denna summa, utan i högre grad på den högst betydliga inkomst — för att icke tala om andra agrémenter deraf — som af ett utrotande af räfvar uppkommer derigenom, att det

matnyttiga vildbrådet och dess ägg och ungar blifva förskonade för räfven.

Jag vill icke förlänga diskussionen, utan yrkar bifall till Grefve Horns motion.

*Anslag till
belöningar för
räfs dödande.
(Forts.)*

Grefve af Ugglas: Jag vill icke länge upptaga Kammarens tid, men ber dock att få fästa motionärens uppmärksamhet derpå, att han, som jag tror, allt för mycket olika framställt förhållandena, äfvensom att han tillskrifvit räfven mer ondt än den verkligen gjort. Han har sagt, att räfvares antal på senare tiden ökats. Det är möjligt, att detta förhållande kan existera på vissa orter; men åtminstone på den ort, der jag bor, har jag icke märkt någon skilnad på räfvares antal på en tid af 40 år, och detta af det simpla skälet att premien, som förut gifvits, icke är den egentliga vinsten, som jägaren har af räfs dödande i lämplig årstid, utan detta är skinnet. Det är sant, att förhållandena kunna gestalta sig något olika det ena året mot det andra, beroende på vinterns beskaffenhet, såsom om det varit barvinter eller om det varit en vinter med mycken snö och skare på snön, som burit räfven.

Dessutom behöfver jag icke påminna motionären, som sjelf sagt sig vara en gammal jägare, att det gifves många andra orsaker, som kunna skadligt inverka på jagten. Så veta vi, att rapphönsen under vintrar med mycken snö och skare på snön kunna helt och hållet utrotas; samt att svår väta under våren, som förstör äggen, kan för flera år förminska tillgången på skogsfogel. Det är äfven bekant, att det finnes epidemier, som öfvergå det vilda. Hvad harar beträffar, hafva vi sett, att en sådan epidemi, som bland dem nu förekommer i en del trakter, öfvergått andra och för närvarande är på återgång. Jag tror icke, att man får tillskrifva räfven så mycket ondt, som talaren påstått, och instämmer för min del med Friherre af Ugglas deri, att det icke vore rätt, att de delar af landet, som anse den nytta, räfven gör, vara större än skadan, skulle tvingas att utbetala premier för utrotande af dessa djur, som de anse vara nyttiga. Må hvarje landsdel sköta sig sjelf i detta fall.

Det nämndes, att i Upsala län landstinget utbetalar premie för räf; så sker äfven i Stockholms län; med iakttagande likväl dervid att premier utbetalas endast i det fall, att räfven blifvit fäld under en tid, då skinnet icke har något saluvärde, såsom under våren, sommaren och tidigare på hösten. Detta må vara billigt. För öfrigt synes det mig rätt, att man på hvarje ort må sköta sin jagt, som man finner lämpligt.

Herr Nordenfelt, Leonard Magnus: Då jag yrkar bifall till Utskottets ifrågavarande hemställan, sker det hufvudsakligen af det skäl, att de största svårigheter möta vid kontrollen öfver utdelningen af dessa premier. Jag har funnit vid åtskilliga statsrevisioner en mängd qvittenser å belöningar för dödade räfvar, hvilka sannolikt aldrig funnits till. Så hade t. ex. inkommit qvittenser för, om jag minnes rätt, 1,200 dödade räfvar från en enda socken. Förhållandet uppmärksammades, åtskilliga personer åtalades och öfverbesisades att hafva uppburit premier för samma räfvar flera gånger. Dessa omständigheter

Anslag till belöningar för räfs dödande. (Forts.) gjorde, att statsrevisorerna fästade Riksdagens uppmärksamhet uppå, att dessa penningar icke blefvo väl använda till följd af bristande kontroll.

Jag är för öfrigt öfvertygad derom, att skinnet är den bästa belöningen för räfs dödande. Orsaken, hvarför man på senare åren icke dödat så många räfvar, synes mig vara att det nu mera finnes många andra sätt att lättare förtjena penningar, och jag anser att skottpenningarne i detta afseende utöfva ett mycket obetydligt inflytande.

Jag anhåller om bifall till Utskottets förslag.

Grefve Horn: Jag ber att med några ord få besvara de föregående talarnes invändningar mot min motion. Den näst efter mig uppträdande talaren sammanblandade premierna för *räf* och *hök*, men jag vill erinra, att det här icke är fråga om *hök*. Jag har endast motionerat om *räf*; och för öfrigt, hvad som enligt hans ord är tillämpligt på *hök*, är icke tillämpligt på *räf*. Den ärade talaren medgaf dock i sitt anförande, att värdet af de hemdjur, som beräknats hafva blifvit tagna af *räf* under ett eller annat år, *knappast* motsvarade det för samma år använda premiebeloppet. Det är ju redan vackert det; men dertill kommer ju hela vinsten af vildafveln. Med anledning af hans anmärkning, att jag icke borde, såsom varande gotländing, ifrå för denna sak, emedan Gotland hade ett temligen särskildt läge, vill jag nämna, att jag icke talat ensamt för Gotland, utan för hela riket.

I allt fall är kommunikationen mellan fastlandet och Gotland nu mera sådan, att, om Gotlands landsting beviljade en premie af 5 å 6 kronor för dödad *räf*, det icke vore omöjligt att ett eller annat räfskinn kunde med ångbåt komma öfver från fastlandet för att belönas på ön.

En annan talare, näst före den siste, yttrade, att han icke märkt, att räfvarne ökats på de sista tiderna. Det må vara, att det synts honom så; möjligen har han icke gått i skogen och jagat. Dock tror jag, att de flestas erfarenhet är densamma som min i detta fall. Samme talare framhöll, att räfskinnets värde skulle föranleda till räfvens dödande, och att premien vore den minsta fördelen, jägaren hade deraf. Det är sant, när det är fråga om gammal, under vintern skjuten *räf*. Men det finnes många andra sätt för räfvens fångande, och ett mycket ödande sätt är det, som i södra Sverige användes, då ungdomen vartiden om söndagarne går ut och uppsöker räfidan, derifrån de utröka ungarne, som de antingen döda eller taga lefvande, och hvarför de sedermera hos vederbörande bekomma premier. Detta utöder icke litet *räf*. Jag har till och med hört många jägare beklaga sig öfver att ung-räfven försvinner, därför att han fangas i idet.

Den siste talaren anmärkte äfven, att förstörelsen på vildafveln icke ensamt finge tillskrifvas räfven. Detta har jag icke påstått. En del af det vilda sjelfdör, en del tager jägaren och en annan del försvinner på mångfaldiga andra sätt; men att räfven åstadkommer mycket stor skada på vildafveln, det torde icke behöfva bevisas.

Jag fortsätter mitt yrkande på bifall till min ifrågavarande motion.

Herr Wennerberg: Jag tviflar icke på, att det funnits fullt goda

skäl för skottpenningarnes indragande 1869. De hade då stigit till ett högst betydligt belopp. Myndigheterna tillstyrkte deras afskaffande. Det hade uppdragats grofva missbruk i afseende på uppgifterna om arten och antalet af de rofdjur, för hvilka skottpenningar utbetalts; och man egde då ännu icke några statistiska uppgifter, som kunde upplysa, i hvad mån dessa penningar verkligen bidragit att freda och försvara så husdjuren som vildbanan. Men knappt hade Kongl. kungörelsen den 29 Januari 1869 utkommit, förr än det visade sig, att man af vissa statistiska uppgifter kunde draga åtskilliga märkliga slutsatser. *Året innan* skottpenningarne indrogos uppgick de dödade räfvarnes antal till 18,023 stycken, eller det högsta antal hvarför skottpenningar betalats; då deremot *året efter* skottpenningarnes indragning, eller år 1870, enligt mig meddelade uppgifter i Statistiska centralbyrån, de dödade räfvarnes antal var endast 3,508. Dessa statistiska uppgifter stödjade sig visserligen ytterst på uppgifter från kommunerna, hvilka må hända icke äro fullt tillförlitliga; men genom att jemföra flera sådana statistiska uppgifter af detta slag, der ett tusental mer eller mindre ej betyder så särdeles mycket, ser man, att i samma mån som de dödade räfvarnes antal stiger, så faller också antalet af de af räf dödade matnyttiga hus- och vilddjuren. Det finnes således i detta fall en bestämd inverkan af skottpenningarne. Om man läser Skogsstyrelsens och jägeristatens officiella berättelser efter 1870, skall man finna, att för hvarje år lemnats upplysning icke från enskilda orter, utan från hela riket, om huru räfvarnes antal tilltagit till stor skada för jägaren och än mer för landtmannen, som årligen går miste om ett stort antal lam och får. Jag stöder mig icke på enskildas, utan på officiella uppgifter, och i en af dessa, nemligen jägeristatens berättelse för år 1872, hvilken endast genom ett bestämdare uttalande skiljer sig från de andra årsberättelserna, heter det, att »i alla delar af landet, från Norrbotten till Skåne, klagas öfver, att räfven fortfar att i allt betänkligare grad föröka sig, *sedan skottpenningarne blifvit borttagna*, samt att den anställer betydlig skada på tamdjur och vildbanan». Sådana yttranden af myndighet har man icke rätt att helt och hållet gå förbi, helst då de repeteras år för år.

Hvad som förundrar mig mest, så väl i sjelfva motionen, som ock i Utskottets behandling af densamma, äfvensom icke minst vid diskussionen här i dag, är att man fäst sig mer vid den, enligt min åsigt, obetydliga skada, som räfven gör på jagten, än vid den vida större, som han tillfogar allmogen, derigenom att han är ett ständigt rofdjur på får och lam. I detta afseende har jag uppgifter från Kronobergs län, hvilka väl icke äro fullt tillförlitliga; ty de omfatta icke hela länet, utan endast tre fjerdedelar deraf, men de hafva dock den förtjensten, att de icke äro för stort tilltagna. Af dessa uppgifter ser man, att under åren 1872—1875 för hvarje år de dödade räfvarnes antal stigit, men för hvarje år har likväl antalet af de af räf dödade lam och får också stigit. Den beräknade skadan utgjorde under dessa fem år 55,231 kronor, och då är den beräkningen så beskedligt gjord, att man värderat får eller lam till 4,50 à 4,75 kronor öfverhufvud. Ut i denna beräkning har icke heller upptagits den skada, som räfven under nämnda tid gjort på vildbanan; och om man skulle kunna antaga

*Anslog till
belöningar för
räfs dödade.*
(Forts.)

Anslag till
belöningar för
räfs dödande.
(Forts.)

25 procent förhöjning af summan, för att ersätta detta, stiger den naturligen icke obetydligt. I förra fallet, om man icke gör det, blir medelförlusten, som länet gjort om året på *får* och *lamm*, öfver 13,000 kronor; i andra fallet åter uppgår den till nära 20,000 kronor. Dessa siffror äro, jag medgifver det, väl icke fullt tillförlitliga, men endast i det afseendet, att de icke angifva en större summa. Här är *nu* fråga om ett anslag af 30,000 kronor. Då det visat sig, att inom ett enda län den skada, som räfven gjort, årligen kan beräknas till två tredjedelar af denna summa, torde det väl *vara skäl* att bevilja detsamma.

Jag är visserligen ense med den ledamot af denna Kammare, som nyss haft ordet, och som ansett denna fråga vara en kommunalangelägenhet och hyser och den åsigten att man icke skall söka hjälp hos staten i de fall, der det enskilda intresset kan och bör träda fram och sköta sig sjelf. Men då kommunerna gjort hvad de förmå, och detta ej hjälper, måste staten träda emellan.

Det kan väl synas mindre underligt att regeringen indrog skottpenningarne vid en tidpunkt, då sådana åsichter gjorde sig gällande, som af Friherre af Ugglas här omnämnts, eller att skottpenningarne vore onyttiga och att missbruk bedrefvos o. s. v., hvilka meningar äfven funno understöd hos myndigheter. Ett faktum är dock, att, *sedan* skottpenningarne blifvit indragna, och landstingen de första åren derefter gjorde ingenting i denna sak, räfvarnes antal och den skada, de åstadkommo, årligen ökades. Det ena landstinget efter det andra har därför sett sig nödgadt att sjelf anvisa medel till skottpenningar, men icke förmått göra det till fyllest. Så anvisade man till en början i Kronobergs län för ändamålet 500 kronor, derefter 750 kronor, sedermera 1,000 kronor årligen, och det sista landstinget, bestört öfver den skada räfven inom länet gjorde, anslog ytterligare 500 kronor, så att summan uppgår för närvarande till 1,500 kronor. Då må man väl anse, att detta fattiga län gått så långt som möjligt, ty det har andra angelägenheter, som också måste skötas, och för hvilka fordras penningemedel.

Just till följd af det försprång i ökning, som räfven fått under de år, då icke några anslag vare sig af staten eller landstingen utbetalts till skottpenningar, skulle jag önska, att staten ville för några år gifva den summa, som här är i fråga. Om detta skedde, så att en starkare jagt efter räf ifrågakommer, tror jag detta skulle blifva till *allmänt* gagn.

Det har yttrats af samme talare, att det vore hårdt för vissa län, — han nämnde dervid Skåne — om en lag skulle återigen komma att bestämma skottpenningar för räf. Dervid tager jag mig friheten yttra, att om skåningarne icke råka ut för något värre, än att för några år nödgas taga emot skottpenningar för räf, så äro de ganska lyckliga. Anse sig skåningarne, hvilket jag för min del icke tror, i räfven hafva ett godt skydd för sina rotfrukter, så behöfva de ju icke jaga räf och slippa då också mottaga några skottpenningar. Den omständigheten, att en eller annan provins icke har något behof af skottpenningar, anser jag dessutom icke vara skäl nog för att utan vidare afvisa andra provinseres berättigade klagomål öfver dessa penningars borttagande, i synnerhet då dessa klagomål fullt berättigas af myndigheternas yttran-

den. Jag tviflar icke heller på, att dylika klagomål skola fortfarande framkomma, till dess man lyssnar till dem, hvadan det vore önskligt, att Kammarren redan nu ville fästa något närmare afseende vid denna angelägenhet. *Anslag till belöningar för räfs dödande.* (Forts.)

Jag anser mig, medan jag har ordet, böra bemöta några påståenden, som en talare nyss gjort angående svårigheten af kontroll i detta afseende, och att man med skottpenningarne skulle komma in på de gamla missbruken. Jag får då först fästa hans uppmärksamhet på, att motionen endast afser *räf* icke *hök* eller *uf*, och det var just vid skottpenningarnes utdelande för dessa djur, som de öfverklagade missbruken mest bedrefvos. För öfrigt har kontrollen blifvit betydligt skärpt, sedan landstingen sjelfva börjat utdela premier, och den tid torde vara förbi, då till skada för staten »räföron» fabriceras. Skulle någon vilja roa sig dermed, får han derpå nedlägga så mycken möda, att det troligen icke kommer att löna sig.

På grund af hvad jag anfört, yrkar jag bifall till Grefve Horns motion.

Friherre af Ugglas: Endast två ord! Den siste talaren ansåg att af statistiska uppgifter vore konstateradt, att i samma mån premierna för dödandet af räf visat sig vara större, och antalet af dödade räfvar ökats, i samma mån har också värdet af de utaf räf dödade husdjur nedgått. Han stödde detta sitt påstående på landshöfdingarnes femårs-berättelser; men da jag vid jemförandet af deri förefintliga uppgifter icke kunnat komma till samma resultat, ber jag få nämna, huru härmed sig förhåller. Han uppgaf att antalet dödade räfvar varit högst under det sista året skottpenningar utbetalades. Så är likväl icke förhållandet, ty 1868 uppgick det endast till 14,000, icke till 18,000, hvilken sistnämnda siffra deremot är den för 1867 antecknade.

Det sista året, innan 1864 års jagtstadga började tillämpas, uppgick antalet dödade räfvar till 13,000, hvaraf således framgår, att hela skillnaden härutinnan mellan året näst före det, hvarunder berörda stadga började tillämpas, och det sista året denna tillämpning ännu egde rum, var allenast 1,000. Vidare kan jag icke af dessa statistiska uppgifter finna, att värdet af dödade rofdjur står i något förhållande till de dödade husdjurens, ty år 1864, då 13,000 räfvar dödades, uppgick enligt landshöfdingarnes femårs-berättelser, antalet dödade hemdjur för *får* till 5,700 och för *fjäderfä* till 11,000; år 1868 åter för *får* till 5,056 och för *fjäderfä* till 10,200. Detta bevisar i sjelfva verket icke så särdeles mycket, emedan ifrågavarande uppgifter icke äro fullständiga, utan blott hafva ett relativt värde; men jag tror icke, att man af desamma kan komma till samma resultat, som den föregående talaren. Emellertid och oaktadt jag villigt erkänner att ifrågakomma rofdjur kunna göra skada, anser jag det dock vara bättre att öfverlemnas ordnandet af denna angelägenhet åt kommunerna och de särskilda distrikten, än att staten dervid skulle uppträda såsom mellanhand, och anhåller fördenskull fortfarande om bifall till Utskottets förslag.

*Anslag till
belöningar för
räfs dödande.*
(Forts.)

Sedan öfverläggningen härefter förklarats slutad, yttrade Herr Grefven och Talmannen, att under densamma hade yrkats dels bifall till den förevarande punkten och dels af Grefve *Horn*, att Kammaren, med afslag å Utskottets hemställan, skulle bifalla hans i den väckta motionen framställda förslag, »att Riksdagen ville hos Kongl. Maj:t i underdånighet anhålla om det tillägg till 20 § i gällande jagtstagda, att den, som dödade räf, gammal eller ung, skulle erhålla af allmänna medel i belöning tre kronor, och att Riksdagen för sådant ändamål måtte ställa till Kongl. Maj:ts förfogande ett förslagsanslag å Sjunde hufvudtiteln till belopp af 30,000 kronor».

Härefter framstälde Herr Grefven och Talmannen först proposition på bifall till punkten, hvarvid svarades många ja, blandade med nej, och sedermera proposition på Grefve *Horns* yrkande, då svaren utföllo med många nej, blandade med ja; hvaruppå och efter det proposition på bifall till punkten förnyats samt med många ja, blandade med nej, besvarats, Herr Grefven och Talmannen förklarade sig nu hafva funnit ja öfvervägande.

Flere ledamöter begärde votering.

Uppsattes, justerades och anslogs följande voteringsproposition:

»Den, som bifaller Stats-Utskottets hemställan i 5:te punkten af utlåtandet N:o 20, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, afslår Kammaren samma hemställan och bifaller den i ämnet väckta motionen.»

Omröstningen företogs, och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja—51.

Nej—33.

6:te och 7:de punkterna.

Biföllos.

8:de punkten.

Lades till handlingarne.

9:de—19:de punkterna.

Biföllos.

20:de punkten.

Herr Nordenfelt, Leonard Magnus: Jag ber att få anmärka, att här i Utskottets betänkande förekommer en punkt, som jag anser icke lämpligen böra inflyta i Riksdagens skrifvelse. Den lyder:

»Emellertid har Utskottet, oaktadt de för en dylik nybyggnad upprättade byggnads- och kostnadsförslag icke nu till pröfning föreligga, likväl ej velat underlåta att framhålla det desamma i sitt nuvarande skick synas Utskottet vara beräknade i allt för storartad skala, samt att väsentliga inskränkningar dervid otvifvelaktigt böra kunna vidtagas.»

Det är möjligt, att så är förhållandet, men att Utskottet i sin helhet icke pröfvat detta, kan jag vitsorda. Då jag i Utskottet påyrkade nämnda punkts utstrykande, befans det vara endast en ledamot, som hade något emot ritningarne att erinra, men då 11 andra ledamöter i allmänhet rösta med denne och tiden var knapp ansågs icke lämpligt att begära votering.

Då Utskottet yttrat sig om en sak, som icke nu föreligger till pröfning, så får jag fördenskull, och på det att ifrågavarande punkt icke måtte inkomma i Riksdagens skrifvelse, anhålla, att Kammararen, med bifall till klämman i Utskottets förslag, måtte ogilla motiveringen.

Sedan öfverläggningen ansetts härmed slutad, samt Herr Grefven och Talmannen yttrat, att Herr Nordenfelt hade yrkat, att Kammararen, med ogillande af hvad i motiveringen yttrats rörande de för ett nytt landsstatsembetshus i Carlskrona upprättade byggnads- och kostnadsförslag, skulle bifalla Utskottets ifrågavarande hemställan; gjordes först proposition på bifall till punkten i dess helhet, hvarvid svarades många nej, blandade med ja, och sedermera proposition på Herr Nordenfelts yrkande, då svaren utföllo med många ja, blandade med nej; och förklarades ja nu hafva varit öfvervägande.

21:sta, 22:dra och 23:dje punkterna.

Biföllos.

Föredrogs å nyo och bifölls Stats-Utskottets den 24 och 26 dennes, bordlagda utlåtande N:o 14, angående regleringen af utgifterna under Riksstatens Första hufvudtitel.

Föredrogs å nyo och företogs punktvis till afgörande Stats-Utskottets den 24 och 26 dennes bordlagda utlåtande N:o 15, angående regleringen af utgifterna under Riksstatens Andra hufvudtitel.

Pensionsrätt
för häradshöfdingar.

1:sta punkten.

Herr von Gegerfelt: Då Stats-Utskottet utan skiljaktighet afstyrkt Herr Bergs ifrågavarande motion i dess helhet, och då Riksdagen redan förut visat sig synnerligen obenägen att inlåta sig på frågan om rättelse af de vid regleringen af häradshöfdingarnes löner begångna misstag och om ändring i de obilliga bestämmelser, som derigenom tillkommit, har jag föga eller ingen utsigt, att ett förändradt beslut i detta hänseende nu må kunna åstadkommas. Jag vågar dock påkalla denna Kammares understöd för bifall till denna motion, åtminstone hvad densamma afser häradshöfdingarnes pensionerande, hvilken fråga är af synnerlig vikt, icke så mycket för häradshöfdingarne som för rättskipningen i dess helhet och för den talrika klass af extra ordinarie tjänstemän som, efter ett mangårigt lönlöst sträfvande, hafva ett billigt anspråk på befordran. Den nya regleringen för hofrätterna jemte andra embetsverk stadgar *rättighet* för ledamöterna att vid 65 års ålder och ovilkorlig *skyldighet* att vid uppnådda 70 år afgå från sin tjänst. Härmed sammanstår, efter hvad mig synes, temligen illa, att icke allenast tillåta utan äfven genom omständigheterna nödga en häradshöfding att till den högsta ålder, ja ända till sin död, huru sent denna än må inträffa, fortfarande innehafva sitt embete. Häradshöfdingarne synas mig åtminstone i lika hög grad som hofrätternas ledamöter vara i behof af oförminskade själskrafter och i ännu högre grad af friska kroppskrafter, hvilka, enligt hvad erfarenheten gifver vid handen, aftaga vida tidigare än de förra. Deras tjänstgöring är icke inskränkt till vistande på embetsrummet, utan de måste tillbringa vissa tider på resor samt ofta vistas i kalla och osunda tingshus. Jag vågar därför påstå, att få häradshöfdingar vid 65 års ålder kunna till allmänt gagn och egen tillfredsställelse fullgöra sina tjänsteåligganden, och nästan ingen vid 70 år; och om än en och annan häradshöfding vid denna höga ålder utfövar sin tjänst, måste det berättiga till tvifvel, om det sker till gagn för rättskipningen. Det vanliga förhållandet är, att desse gamle häradshöfdingar åtnjuta ständig tjänstledighet, och att deras tjänster bestridas af vikarier. För närvarande finnes det icke mindre än 28 häradshöfdingar, som uppnått 65 år, och af dem 17 som fyllt 70 år. Om man nu dertill lägger dem, som till följd af långvarigare sjukdom eller i förtid försvagade krafter måste hafva ständig tjänstledighet, kan man antaga, att en tredjedel af rikets domsagor måste skötas af ständiga vikarier. Grundlagen och vetenskapen äro ense om vigten af domarens sjelfständighet och oberoende; men denna fordran synes mig vara illa tillgodosedd genom den nuvarande ställningen. Om åtminstone tillräckliga medel finnes för att aflöna dessa vikarier på ett någorlunda tillfredsställande sätt, så att de vore i ekonomiskt hänseende oberoende, vore mindre att säga; men så är icke förhållandet, hvarför ock, på sätt motionären i sin motion anført, synnerlig svårighet redan nu möter för hofrätterna att, mot det ringa arvöde som bestås, finna vikarier af erforderlig ålder och erfarenhet, och denna svårighet kommer utan tvifvel att tilltaga samt förr eller senare nödvändiggöra en ändring i detta hänseende.

*Pensionsrätt
för häradshöfdingar.
(Forts.)*

Motionären har jemväl föreslagit ett ålderstillägg för häradshöfdingarne. Huru billigt jag än finner detta vara och huru gerna jag skulle med min röst vilja bidra dertill, vågar jag dock icke yrka bifall till detsamma, enär det skäl, Utskottet för sitt afstyrkande deraf åberopat, eller att löneregleringen så nyligen egt rum, har i detta hänseende en viss betydelse, som det saknar i det förra. Dessutom, huru behöflig denna förhöjning än må vara för häradshöfdingarne, verkar den icke så väsentligt på rättskipningen i dess helhet, som bestämmelsen om deras rätt till pension. Beviljandet af ett sådant ålderstillägg skulle likväl hafva det goda med sig, att man kan sätta häradshöfdingarne derigenom i tvång att vid 70 års ålder taga afsked. I sistnämnda hänseende hoppas jag för öfrigt, att, om pensionsrätten för häradshöfdingarne beviljas, de icke skola kvarstanna utöfver nämnda tid.

Utskottet anser sig vidare icke hafva tillräcklig anledning »att redan nu på enskild motionärs förslag vidtaga förändringar i den för häradshöfdingarne fastställda löneregleringen». Om också detta förslag blifvit framställt af *enskild* motionär, torde, med afseende å så väl sakens beskaffenhet som motionärens ställning, detta skäl icke hafva särdeles betydelse; och för den händelse att någon skulle fästa vikt vid Stats-Utskottets åsigt, att anslag af ifrågavarande beskaffenhet icke böra på enskild motionärs framställning beviljas, vågar jag fästa uppmärksamhet på den följande punkten i dess betänkande, deri ett vida större, men icke på långt när så behöfligt anslag blifvit af enskild motionär begärdt och vunnit Stats-Utskottets understöd.

Jag får derfor vördsamt yrka, att Kammaren måtte fatta följande beslut:

»att häradshöfding, hvilken från och med början af år 1878 erhåller afsked, må ega att å allmänna indragningsstaten åtnjuta pension efter enahanda grunder, som för civile embets- och tjenstemän i allmänhet äro bestämda, samt att häradshöfding, som hädanefter utnämnes, skall vara förpligtad att, så snart han fyllt 70 år, från sitt embete afgå mot erhållande af full pension.»

I händelse denna min framställning, hvilket jag icke vågar hoppas, vinner Riksdagens bifall, torde Stats-Utskottet, utan någon särskild anmaning, vid regleringen af utgifterna under Nionde hufvudtiteln upptaga det belopp, som för detta ändamål må erfordras.

Herr von Koch: Såsom Herrarne hafva sig nogsamt bekant och jag äfven vid föregående tillfällen haft anledning yttra, hyser jag stora betänkligheter vid att tillstyrka några anslag på grund af enskilda motionärers framställningar; men deremot anser jag mig till och med hafva en pligt att vid detta tillfälle uttala mitt omdöme om rättmätigheten af de anspråk, som här blifvit väckta i fråga om pensionsrätt för våra häradshöfdingar. Jag var nemligen den, som, på grund af min befattning, för dåvarande justitie-ministern koncipierade 1840 års cirkulär, hvilket bestämde, att i häradshöfdinge-fullmakterna skulle intagas det *vilkor*, att häradshöfdingarne vore skyldige att underkasta sig en blifvande reglering af deras löner. Jag kunde visserligen icke ana, att detta skulle komma att tillämpas först efter en mansalder, hvari-

*Pensionsrätt
för häradshöfdingar.
(Forts.)*

genom en mängd anspråk kunnat väckas, som derigenom efter min åsigt fått *all billighet* för sig. När slutligen, år 1874, regleringen skedde, ansåg jag, som då likasom år 1840 var en varm vän af att en reglering skulle komma till stånd, densamma vara så vigtig, att man, då det var fråga om ett stort statsändamål, icke borde afslå en sådan bagatell, som att gifva ersättning och pension åt några gamla häradshöfdingar, hvilka skulle göra förlust på löneregleringen eller rödgas kvarstå vid tjenster, dem de längesedan blifvit för gamla att sköta. Jag framställde detta i denna Kammare, men ty värr funnos då några intresserade personer på andra sidan, och de hade vänner, som icke voro nöjda med mitt förslag om att gifva häradshöfdingarne 60 à 80 procent i ersättning för hvad de förlorade. Hade Kammaren bifallit denna framställning, så skulle man också sluppet att se den déconfiture, som en högt aktad departementschef fick lida, då regeringen sedermera framlade förslag just om en sådan till och med mindre ersättning, än som nyss nämndes. Vid en gemensam votering skulle ock säkerligen det, till följd af reformens motståndares skrämskott angående tungan af häradshöfdingars pensionerande, af Medkammaren gjorda *tillägg härom* till Kongl. Maj:ts proposition hafva utgått. Häradshöfdingarne hade då icke, såsom nu, varit ställda uti det *orättvisa*, i synnerhet för lagskipningen *menliga*, undantagsförhållande, som nu *måste* afhjelpas. Då Riksdagen 1874 beslöt ett sådant *tillägg*, ma man icke undra på att regeringen ännu ej tagit den högst vigtiga och nödiga frågan om hand. Här finnes nu väl ett prejudikat på, att dylikt anslag beviljats på grund af enskild motion, nemligen i fråga om professorers pensionsrätt. Jag vill minnas, att då var af Kongl. Maj:t endast fråga väckt om några få flera emeriti-löner, men, på grund af framställning af några ledamöter här i Kammaren, bland andra vår nuvarande talman, beslöts att *alla* professorer skulle vid sin afgang kunna erhålla på indragningsstat sin då varande fulla lön. Detta förslag bifölls, tror jag, här i Kammaren med acklamation, sedan äfven jag höjt min svaga stämma för detsamma, när *saken* var bragt å bane af Kongl. Maj:t. Nu är detta dock icke händelsen här, och jag törs, för min del, icke framställa något yrkande om *omedelbart* bifall, men jag vågar hoppas, att, om tänkesätten i denna Kam-mare blifva något allmänt uttalade och man nu erkänner billigheten af den gjorda framställningen, Kongl. Maj:t skall, antingen omedelbart taga frågan om hand eller ock efter det presidenten i Svea Hofrätt inför Kongl. Maj:t anfört sina kraftiga skäl för framställningen, och kanske ock de öfriga hofrätts-presidenterne yttrat sig i frågan, der-vid de säkerligen icke komma att underlåta att påpeka de svarigheter, som nu möta mångenstädes att få rättvisa skipad på tillbörligt sätt. För öfrigt instämmer jag till fullo med den siste talaren, som tillhör Hofrätten öfver mellersta delen af riket, der det dock icke uti ifråga-varande afseende är alldeles så illa bestäldt som i Norrland. Det finnes i Norrbottens län t. ex. en gammal häradshöfding, som har 19 mil till sitt lappmarkstingställe, och i Vester-Norrlands län en annan, som är född under förra seklet, och som har 17 mil emellan tings-ställena; i följd hvaraf han icke kan göra tienst. Fyra eller fem häradshöfdingar äro födda under förra seklet, men de kunna icke taga

afsked. Häradshöfdingarnes löner voro före regleringen 75 riksdaler banko högst eller, der domsagorna voro klufna, 37 riksdaler 24 skillingar banko, och somligstädes fans ingen bestämd lön. Jag efterhörde i går uti Statskontoret, om i mannaminne någon häradshöfding tagit afsked; och det svarades mig att man icke kunde erinra sig, att sådant någonsin skett. Det vore också obilligt begärtdt, att en person, som satt med stora inkomster, skulle taga afsked och erhålla 75 riksdaler banko på indragningsstat. Följden var också före regleringen den, att häradshöfding, som till och med hade omkring 25,000 kronors inkomster, under många år aldrig sjelf gjorde tjenst, men uppbar inkomsterna samt hade så kalladt ackord uppgjort med vikarier, af hvilka somliga skötte tjensten blott för meriternas skull och andra, snart sagdt, för blotta födan. Det är hårdt att ännu landtbefolkningens intressen skola vara så föga tillgodosedda i afseende på rättskipningen, att en stor del af våra gamla häradshöfdingar sällan eller aldrig göra tjenst, utan man måste åtnöjas med att tjensten nu skötes ofta af helt unga personer under så täta ombyten, att t. ex. domaren sällan får tid lära känna hvarken folkets seder eller landsortens egenheter. Just på de ställen, der det mest behöfves kraft och dugtighet hos domare, såsom i Norrland, der är så svårt att få någon vikarie, att man får lof att taga nästan hvilken ung auskultant som helst man kan få fatt på.

Jag vill icke vidare uppehålla tiden, sedan Herr von Gegerfelt så fullständigt yttrat sig i frågan, men jag bör påpeka, att det är af högsta behof pakalladt, att en förändring i det af motionären angifna syfte kommer att ske; och kan den icke ske vid innevarande riksdag, är det åtminstone af vigt, att en opinion uttalas så bestämdt, att Konungens rådgifvare icke må afskräckas af det skäl, att regleringen är så nyss gjord. Detta är ett skäl, som aldrig inverkat på mig, allt sedan jag blef riksdagsman; ty jag tror, att när man upptäcker, att en sak behöfver bättras, så bör man göra dermed som hvar klok person med små skador eller hål på en rock eller en väg: man bör laga hålet eller skadan så fort ske kan, innan hålet eller skadan blir större. Jag vet för öfrigt verkligen icke hvilken preskriptionstid man bör afvakta för att, t. ex. såsom här, en ofullständig omorganisation eller bristfällig administrationsåtgärd skall blifva nog aldrig och hafva verkat tillräcklig skada för att kunna förändras i en riktning, som man allmänt anser vara den rätta.

Herr Ekman, Carl: Den förste talaren har yttrat, att den persons ställning, som varit motionär i föreliggande fråga, borde kunna föranleda dertill, att Kammaren skulle gå ifrån en eljest temligen allmänt vedertagen regel, nemligen att icke bifalla sådana framställningar, som den nu förevarande, på grund af enskild motionärs yrkande. Jag instämmer deri fullkomligt med honom, och jag kan försäkra honom, att åtminstone hos mig just denna omständighet vägt ganska mycket vid frågans behandling i Utskottet. Ett ytterligare stöd för hvad i motionen andragits har äfven den ärade talaren från Jönköpings län lemnat. Hans ställning är också sådan, att hans ord i denna fråga böra väga ganska mycket. Jag vill visst icke alltför strängt fasthålla

*Pensionsrätt
för häradshöfdingar.
(Forts.)*

vid den åsigten, att Kamrarne icke skulle vara berättigade att utan framställning från Kongl. Maj:t i hvar och en vigtig administrativ fråga, på grund af enskild motion, fatta ett beslut, som kunde innebära någon väsentlig förbättring; men i detta fall har det icke kunnat undgå min uppmärksamhet, att det borde hafva varit temligen lätt för den ärade motionären likasom för den ledamot af Kammaren, som först förordade bifall till motionens innehåll, att åstadkomma en framställning till Kongl. Maj:t i ämnet. Om en sådan framställning från hofrätterna gjorts hos Kongl. Maj:t, är jag öfvertygad, att synnerligt afseende skulle dervid fästas, och att framställningen föranledt en Kongl. Maj:ts proposition i ämnet till Riksdagen. Att frågan då skulle kommit bättre utredd till Riksdagen, än den nu föreligger, oakadt motionären har en sådan ställning, att det största afseende måste fästas vid hvad han anför, lärer väl icke af någon kunna bestridas; och när det, enligt min tro, icke skulle behövas längre tid än ett år för att frågan skulle underkastas en fullständig behandling, har jag icke tvekat att, så som frågan nu föreligger, tillstyrka Riksdagen att nu icke bifalla motionen. På dessa skäl vågar jag anhålla om proposition på bifall till hvad Stats-Utskottet i nu föredragna punkt hemställt.

Herr Fröman: Det kan icke vara mycket att tillägga till hvad den förste talaren i detta ämne redan anför om nödvändigheten att fästa något afseende vid den motion, som här blifvit väckt; men jag anser det emellertid äligga mig att meddela det jag varit i tillfälle — kanske mera än många andra — att se de menliga förhållanden, som uppkommit deraf, att domsagor i årtionden skötas undan för undan af vikarier. När brister och försummelse upptäckas, och det blir fråga om hvem, som skall för dem ansvara, vet man ofta icke, mot hvilken man skall rigta den ansvarstalan, som kan ifrågakomma. Detta är för mig ett ytterligare skäl att i rättskipningens interesse instämna i den förste talarens yrkande.

Herr von Ehrenheim: Ehuru jag tillhör dem, som anse, att Kamrarne böra med stor varsamhet emottaga enskilda motionärens förslag om statsutgifter, och att i allmänhet endast på regeringens initiativ gjorda framställningar derom böra bifallas, tror jag likväl, att Kamrarne svårligen kunna alldeles afsäga sig rättigheten att äfven i förstnämnda fall fästa afseende vid det som är billigt och lämpligt, särskildt då, såsom nu är förhållandet, representationen skulle hafva skäl att, om jag så må uttrycka mig, bättra hvad den så nyligen brutit. Det är nemligen obestriddigt, att då representationen vid 1874 års riksdag biföll Kongl. Maj:ts förslag till lönereglering för häradshöfdingarne allenast med det förbehåll, »att häradshöfding ej i följd af löneregleringen erhöles större pensionsrätt, än han förut egt», representationen uppstälde en icke så liten svårighet för regeringen att omedelbart derefter komma fram med en framställning, hvarom representationen just gjort det förbehåll, att den icke skulle förekomma. Under sådana förhållanden och då de skäl, som från flera håll anförts för medgifvande af pensionsrätt åt häradshöfdingarne, synas mig synnerligen talande, ja så talande, att man skulle våga säga, att 1874 års

beslut är ett bland de märkligaste, som någonsin blifvit fattade, tillåter jag mig instämma i hvad af Herr von Gegerfelt blifvit i ämnet yrkadt.

*Pensionsrätt
för häradshöfdingar.
(Forts.)*

Herr von Gegerfelt: Med anledning af ett yttrande utaf den ärade ordföranden i Stats-Utskottet ber jag få erinra, att hofrätterna svårligen kunnat anse sig hafva anledning att göra framställning hos Kongl. Maj:t uti nu ifrågavarande ärende, förr än det visat sig, att de ledigvarande tjänsterna omöjligen kunnat uppehållas med de resurser, som finnas. En dylik omöjlighet har dock icke, åtminstone i Göta Hofrätt, ännu yppat sig.

Vidare ber jag få påpeka, att, efter de föregående beslut, som i denna fråga blifvit fattade, Kongl. Maj:t svårligen skulle kunna finna sig benägen att till Riksdagen afgifva proposition i ämnet, utan att någon framställning från vederbörande egt rum.

För det tredje torde bemärkas, att om, sedan frågan nu blifvit i motionsväg väckt, denna Kammare, i likhet med hvad Andra Kam-maren sannolikt kommer att göra, afslår motionen, Kongl. Maj:t har ännu mindre anledning att inkomma till Riksdagen med något förslag härom.

Herr Statsrådet Lagerstråle: Det kan icke bestridas, att de tjänstemän, om hvilka nu är fråga, äro lika med andra tjänstemän inom statsförvaltningen ställda i sådant förhållande, att de med allt skäl böra kunna påräkna samma rätt som desse, nemligen att vid stadgad ålder komma i åtnjutande af en mot deras ställning svarande pension. Det är således mycket skäl att antaga, att Kongl. Maj:t, i likhet med hvad som skett i afseende å andra grupper af tjänstemän, skulle äfven beträffande häradshöfdingarne gjort framställning om, att de vid afskedstagandet måtte få behålla lönen såsom pension. Men det har redan blifvit af en talare erinradt, att så nyligen som 1874 då varande Riksdag afslog Kongl. Maj:ts framställning i detta ämne och antog förslaget om reglering af häradshöfdingarnes lönevilkor i dess helhet, men under uttryckligt förbehåll, att pensionsrätten skulle förblifva oförändrad såsom den var förut. Det synes således, som om Kongl. Maj:t borde afvakta nagon tid, då åsigtorna inom representationen hunnit mogna derhän, att den rättvisa, som lemnats öfriga grupper af tjänstemän, äfven kommer häradshöfdingarne till godo. Detta har ock varit anledningen — såsom synes af det vid niunde hufvudtiteln bifogade statsrådsprotokoll — hvarför det förslag, som vid 1876 års riksdag framställdes i afseende på civile tjänstemän, för hvilka, löner regleringen blifvit genomförd, icke utsträcktes till sådan reglering, som blifvit företagen längre tillbaka än vid nämnda års riksdag, nemligen att den tid ansågs ännu icke vara inne, då man kunde räkna på en förändring i åsigt hos Riksdagen.

Helt olika är förhållandet, om representationen på ett eller annat sätt antyder, att den själf är sinnad att frångå de hårda vilkor, som 1874 års Riksdag faststälde just för denna tjänstemannaklass, som icke gjort sig förtjent af en sådan undantagsställning till men för dem, gent emot alla andra.

*Pensionsrätt
för häradshöfdingar.
(Forts.)*

Sedan öfverläggningen härefter förklarats slutad, yttrade Herr Grefven och Talmannen, att under densamma hade yrkats dels bifall till den förevarande punkten och dels af Herr *von Gegerfelt*, att Kammaren måtte fatta följande beslut: »att häradshöfding, hvilken från och med början af år 1878 erhåller afsked, må ega att å allmänna indragningsstaten åtnjuta pension efter enahanda grunder, som för civile embets- och tjänstemän i allmänhet äro bestämda, samt att häradshöfding, som hädanefter utnämnes, skall vara förpligtad att, så snart han fyllt 70 år, från sitt embete afgå mot erhållande af full pension.»

Härefter framstälde Herr Grefven och Talmannen först proposition på bifall till punkten, hvarvid svarades många nej jemte några ja, och sedermera proposition på Herr *von Gegerfels* förslag, då svaren utföllo med många ja jemte några nej; och förklarades ja nu hafva varit öfvervägande.

*Tingsgästnings-
penningarnes
förhöjning.*

2:dra punkten.

Herr Petre: Den talare, som först hade ordet vid föredragningen af den föregående punkten, anmärkte emot Utskottet, att då Utskottet afslagit samma punkt, hade det deremot vid den nu förevarande tillstyrkt ett skrifvelseförslag till Kongl. Maj:t. Jag anhåller med anledning häraf få nämna, att jag inom Utskottet sökte motsätta mig aflåtandet af en dylik skrifvelse, ehuru jag, då beslutet fattades, af förbiseende icke blef antecknad som reservant deremot. Man kan, synes det mig, draga i tvifvelsmål, huruvida motionärens önskan att få nämndemansinstitutionen beklädd med häradets bäste och insigtsfullaste män verkligen skulle på det föreslagna sättet uppfyllas. Men antag att så blefve händelsen, eller att en ersättning af femtio kronor at hvarje nämndeman skulle kunna utgöra ett medel härför — och jag är långt ifrån att påsta, att denna ersättning är för stor, om det dermed förenade besvär skall med penningar ersättas — synes mig dock, som om det mycket lättare lämpade sig för kommunen att tillse, att denna ersättning komme nämndemännen till godo, än att göra densamma till föremål för en statsutgift. Å ena sidan kan derigenom statsanslaget komma att höjas till 192,600 kronor, under det att, om ersättningen blifver en kommunal utgift, icke någon kommun skall betungas med mer än några hundra kronor, åtminstone endast undantagsvis; och dessutom finnes ingen säkerhet för, att, om den göres till en statsutgift, det icke, såsom vid flera andra tillfällen, benägenhet skall visa sig att ytterligare höja ifrågavarande anslag.

Det är möjligt, att det icke vore farligt att affåta det skrifvelseförslag, som nu föreligger, men sannolikt skall den majoritet, som förut öfverflyttat en del kommunala utgifter till statsutgifter, äfven i detta fall göra detsamma. Afses ater intet annat med skrifvelsen, än att söka få de båda anslagen sammanslagna till ett, tror jag detta vara ett uppdrag, som till och med Utskottet skulle kunnat fullgöra, utan att behöfva skriva till Kongl. Maj:t. Vid sådant förhållande skulle jag helst se, att Kammaren ville afslå skrifvelseförslaget.

Grefve af Ugglas: Jag kan icke rätt fatta tankegången hos den siste ärade talaren. Han erkände sjelf, att åtskilliga oegentligheter, som motionären påpekat, i denna stund förefinnas i afseende å den ifrågavarande institutionen. Nu är frågan, huru dessa skola afhjelpas. Att ersättningen icke kan blifva uteslutande en kommunens angelägenhet, är gifvet deraf, att redan nu anslag för ifrågavarande ändamål förefinnas, nemligen »tingsgästningspenningar» samt anslaget för »nämnden frångångna bötesandelar genom nya strafflagens införande». Att det skulle vara en fördel att sammanslå dessa anslag, förnekade han ej; men meningsskiljaktigheten berör frågan, huruvida icke det, som derutöfver borde göras, bör vara en kommunal angelägenhet, och detta är äfven uttaladt i det skrifvelseförslag, som blifvit ifrågasatt.

Då en motion i sådan syftning som den förevarande inkommit till Utskottet och angifvit vissa missförhållanden, har detta icke annat att göra än en sak af tvenne, nemligen antingen att underkärna motionen och säga, att de missförhållanden, hvilka den påpekar, icke finnas till, eller att, om den godkänner motionen, söka afhjelpa dessa. Att de anslag, hvilka nu utgå, icke kunna i penningevärde motsvara hvad de år 1841 utgjorde, är naturligt, utan skäl gifves att nu öka dem; men huru en sådan tillökning bör gifvas, derom kunna olika meningar råda, och jag tror det vara en orätt väg, på hvilken motionären slagit in, då han i främsta rummet afsett, att den skulle utgå med ett visst belopp åt hvarje nämndeman. Om nemligen ersättning skall gifvas för den kostnad, som hvar och en har, bör den vara lämpad derefter och således olika för hvarje person. Somliga nämndemän bo i samma by, som tinget hålles; andra åter få resa flera mil. En olika ersättning för resekostnaderna vore väl billig, och denna anser jag, att kommunen lämpligen borde bestrida. Men allt detta är ju omnämndt uti det skrifvelseförslag, som nu är i fråga. Det anhalles deri, att Kongl. Maj:t ville pröfva, huruvida han för sin del anser det anslag, som nu gifves, kunna vara tillräckligt eller ej. Denna fråga tror jag kan besvaras dermed, att, i förhållande till hvad penningen förr gälde, något större anslag borde numera gifvas, och hvad sättet därför beträffar, torde Kongl. Maj:t kunna föreslå det lämpligaste. Uti en fråga, hvilken såsom denna alltid är något ömtålig, emedan den berör många olika intressen, anser jag det ej vara lämpligt, att Riksdagen direkt fattar ett beslut, utan bättre om Kongl. Maj:t tager densamma om hand. Nekas kan ej, att det finnes vissa skäl för den klagan, som i motionen är framställd, och vid sådant förhållande kunde ju Utskottet icke helt enkelt kasta förslaget under bordet; men deremot i afseende på det sätt, hvarpå missförhållandena borde lämpligast afhjelpas, ville Stats-Utskottet icke, att Riksdagen på egen hand fattar beslut, utan att Kongl. Maj:t i den delen tager frågan under ompröfning.

Jag tycker därför för min del, att Utskottet svårigen kunnat handla annorlunda, än det gjort, och anser att det vore väl, om frågan — ehuru den icke är af så stor vikt — hänskötes till Kongl. Maj:t, för att få en nådig proposition om statsbidrag, hvilket vid en gemensam votering möjligen skulle kunna vinnas; hvarför jag anhåller om bifall till Utskottets framställning i denna punkt.

*Tingsgästnings-
penningarnes
förhöjning.*
(Forts..)

*Tingsgästnings-
penningarnes
förhöjning.
(Forts.)*

Herr Reutersvärd: Jag för min del anser, att, när Riksdagen beslutar att ingå till Kongl. Maj:t med en skrifvelse, densamma bör angå ett viktigt fall och icke, som här är händelsen, en så enkel fråga, att hvar och en bör kunna, utan vidare, för sig sjelf reda, huruvida ifrågavarande bestyr bör vara en statsens eller kommunens angelägenhet. Jag anser för min del, att detta bör vara en kommunal angelägenhet, och att man icke derom behöfver fråga Kongl. Maj:t till råds. Hvad åter beträffar, att Kongl. Maj:t skulle utreda, huruvida det ersättningsbelopp, som nu kommer nämndemän till del af statsmedel, är tillräckligt eller icke, tror jag att detta blir svårt för Kongl. Maj:t. Kommunen kan lika väl göra det, som Kongl. Maj:t. Hvad skulle följden blifva, om t. ex. Kongl. Maj:t, med anledning af en sådan skrifvelse, kom in till Riksdagen med förklaring, att det nu varande bidraget af statsmedel vore otillräckligt, och att det belopp, som motionären föreslagit, vore erforderligt? Jo, då skulle frågan komma i det skede, som Grefve af Ugglas befarade, att den nemligen blefve en anslagsfråga, der Första Kammarens röster gälla ganska litet. Ty, om Riksdagen skrifver såsom här är föreslaget, antager jag, att Kongl. Maj:t svårigen kan undgå att göra framställning till Riksdagen om förhöjning i den nämndemännen af statsmedel tillkommande ersättning. Den närmaste följden af en sådan skrifvelse blefve säkerligen, att man snart skulle komma att tänka på, att t. ex. landstingsmän, som endast hafva resekostnadsersättning, äfven borde hafva arfvode af statsmedel, och så vidare med hvarjehanda förtroendeuppdrag inom kommunerna. Jag anser derföre att, så länge det icke möter svårighet att anskaffa dugliga och lämpliga nämndemän — och jag har icke hört någon klagan i detta fall — skäl icke förefinnes till ifrågavarande skrivelser aflåtande. I allmänhet mottages gerna ett så hedrande uppdrag som att vara nämndeman, hvilket dessutom medför ersättning för skjuts och traktamente för vissa förrättningar samt befrielse från krono- och hållskjuts; och detta synes mig vara en tillräcklig godtgörelse för en tjenstgöring, som endast räcker några dagar och som hvarken fordrar några själs- eller kroppskrafter.

Jag yrkar med anledning häraf afslag å skrifvelseförslaget.

Grefve af Ugglas: Går man ut från den synpunkt, som den föreående talaren nämnde, att den ersättning, som nu gifves för nämndemansuppdraget, är fullt tillräcklig, har man ju ett godt svar på frågan, huruvida en tillökning i den nämndemän nu af statsmedel tillkommande ersättning är behöflig eller icke. Någon skrifvelse till Kongl. Maj:t i denna del erfordras således ej, utan allt är bra som det är. Men i början af sitt anförande yttrade talaren, att ifrågavarande uppdrag borde vara en blott kommunal angelägenhet. Jag ber honom dock att bemärka, att denna angelägenhet icke kan af de enskilda kommunerna tagas om hand. Det går icke an, att den ena kommunen beslutar så och den andra så i en fråga som denna. En kommun anser t. ex., att utöfver den ersättning, som utgår från statsverket, nämndeman bör tilldelas ett litet fixt tillskott; en annan kommun åter, att han, utom nämnda ersättning, endast bör hafva en viss godtgörelse i förhållande till de dagar, han tjenstgör, och mil, som han i och för tjensten nöd-

gas tillryggalägga. Då nämndemansinrättningen är en verklig institution i vårt land, bör det vara någon reda i afseende på dess reglerande, och då det redan nu finnes statsanslag dertill, samt det icke kan eller får ifrågasättas, att den billiga förhöjning deri, som kan anses vara af behovvet påkallad, skall vara en kommunens ensak, kan det icke vara lämpligt, att de enskilda kommunerna skola tillerkännas rättighet att bestämma, huru mycket i proportionerligt bidrag bör från desamma utgå, utan bör åt Kongl. Maj:t öfverlemnas att bestämma en viss grund, som Kongl. Maj:t anser billig, efter hvilken dessa förhållanden böra inom alla kommuner lika ordnas, såsom väglängden, dagantalet m. m.

*Tingsgästnings-
penningarnes
förhöjning.
(Forts.)*

Jag säger ännu en gång, att, om det är Kammarens tanke, att allt är väl bestämdt, att full ersättning för det med nämndemansuppdraget förenade besvär redan nu åtnjutes, då bör Kammaren afslå motionen; men anser man, att en reglering bör ske, och en skilnad bestämmas mellan hvad staten och kommunerna böra ömsesidigt härtill bidraga, bör man icke lata kommunerna taga detta om hand, utan öfverlemla saken åt Kongl. Maj:t.

Herr Widmark: I likhet med den förste ärade talaren, har jag den erfarenhet från det län jag tillhör, att det faller sig lätt att besätta nämndemansplatserna med just de personer, som inom kommunerna ega det största anseendet. Då detta under nu varande förhållanden kan ske, och jag befarar, att nämndemännens sjelfförtroende skulle minskas och deras anseende lida, om de förvandlades från förtroendemän till löntagare, anser jag den ifrågasatta skrifvelsen icke böra aflätas. Deras göromål äro dessutom under nu varande organisation af beskaffenhet att kunna uträttas i närheten af och inom deras egen bygd. Skulle det blifva mera allmänt, att tingslagen förenades, kunde det väl hända, att det uppstode svårighet att få nämndemän, som då på större afstånd från hemmen under flera dagar skulle deltaga i de med deras befattning förenade uppdrag, men den tid är ännu icke kommen, då någon förändring i detta afseende behöfver vidtagas. Jag yrkar derföre, att någon skrifvelse till Kongl. Maj:t i ämnet icke måtte aflätas, helst jag anser, att, om det en gång blir behof af bättre aflönade nämndemän, detta måtte blifva en kommunal angelägenhet.

Sedan öfverläggningen härefter förklarats slutad, samt Herr Grefven och Talmannen upptagit de derunder gjorda yrkanden å dels bifall till den förevarande punkten och dels afslag derå, framstälde Herr Grefven och Talmannen först proposition på bifall till punkten, hvarvid svardes många nej, blandade med ja, och sedermera proposition på afslag derå, då svaren utföllo med många ja, blandade med nej; Och förklarades ja nu hafva varit öfvervägande.

3:dje—12:te punkterna.

Biföllos.

Föredrogs å nyo och bifölls Stats-Utskottets den 24 och 26 dennes bordlagda utlåtande N:o 16, angående regleringen af utgifterna under riksstatens Tredje hufvudtitel.

Vid å nyo skedd föredragning af Stats-Utskottets den 24 och 26 dennes bordlagda utlåtande N:o 24, angående föreslagna statsbidrag till vägars anläggning och förbättring, bro- och hamnbyggnader samt vattenkommunikationer äfvensom sjösänkningar och andra vattenaftappningsföretag; biföllos 1:sta—11:te samt 13:de—15:de punkterna, och lades 12:te punkten till handlingarne.

Föredrogs å nyo och företogs punktvis till afgörande Bevillnings-Utskottets den 24 och 26 dennes bordlagda betänkande N:o 4, angående stämpelpappersafgiften.

1:sta—3:dje punkterna.

Biföllos.

4:de punkten.

Herr Wallenberg: Då Utskottet här tillkännagifver för Riksdagen, att Utskottet icke funnit anledning föreslå någon förändring i gällande stämpelpappersförordning, ber jag att få påpeka ett förhållande, som jag tror kan vara förtjent af Bevillnings-Utskottets uppmärksamhet. Det har nemligen börjat blifva ett bruk att sälja så kallade *mandats*, ställda i utländskt mynt, och man har, derföre att ordet mandat icke finnes omnämndt i stämpelpappersförordningen, utan der endast talas om *vexel*, förestält sig att man icke behöfde sätta stämpel på sådana mandats. Lika som jag i hvarje fall, der omständigheterna sådant föranleda, försöker försvara det som är rätt i affärsväg, lika gerna vill jag äfven söka rätta det som kan hafva blifvit ett missbruk, och af denna anledning anhåller jag om återremiss af denna sjerde punkt i den syftning, att Bevillnings-Utskottet ville taga kännedom om det af mig nu påpekade förhållandet.

Sedan öfverläggningen förklarats slutad, gjordes proposition på återremiss af punkten och, då dervid svarades många ja jemte åtskilliga nej, förklarades ja hafva varit öfvervägande.

Anmäldes och bordlades Stats-Utskottets memorial N:o 25, med förslag till voteringspropositioner i anledning af Kamrarnes skiljaktiga beslut rörande tvenne i utlåtandet N:o 10 behandlade frågor.

Kammaren åtskildes kl. nära 2 e. m.

In fidem
O. Brakel.
